

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1985 Nr. 68

A. TITEL

*Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele
vrijheden;
Rome, 4 november 1950*

B. TEKST

De tekst van het Verdrag is geplaatst in *Trb.* 1951, 154.
Zie voor de ondertekeningen ook *Trb.* 1961, 8, *Trb.* 1964, 163, *Trb.*
1970, 81, *Trb.* 1974, 215 en *Trb.* 1979, 150.

C. VERTALING

Zie *Trb.* 1951, 154, *Trb.* 1961, 8 en *Trb.* 1979, 150.

D. PARLEMENT

Zie *Trb.* 1954, 151 en *Trb.* 1961, 8.

E. BEKRACHTIGING

Zie *Trb.* 1954, 151, *Trb.* 1956, 5, *Trb.* 1961, 8, *Trb.* 1964, 163, *Trb.*
1970, 81, *Trb.* 1974, 215, *Trb.* 1979, 150 en *Trb.* 1982, 188.

G. INWERKINGTREDING

Zie *Trb.* 1954, 151, *Trb.* 1956, 5, *Trb.* 1970, 81 en *Trb.* 1979, 150.

H. TOEPASSELIJKVERKLARING

Zie *Trb.* 1954, 151, *Trb.* 1956, 5, *Trb.* 1964, 163, *Trb.* 1969, 223, *Trb.*
1979, 150, *Trb.* 1981, 13 en *Trb.* 1982, 188.

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland heeft bij nota's van 8 november 1983 en 3 april 1984 medegedeeld dat het Verdrag niet meer van toepassing is op de volgende gebieden, welke onafhankelijk zijn geworden:

St. Kitts-Nevis, met ingang van 19 september 1983

Broenei, met ingang van 31 december 1983.

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland deelde op 3 april 1984 mee, dat het Verdrag nu nog van toepassing is op de volgende gebieden:

Anguilla¹⁾

Bermuda¹⁾

de Britse Maagden-eilanden

de Cayman-eilanden¹⁾

de Falkland-eilanden¹⁾

Gibraltar¹⁾

Guernsey¹⁾

het eiland Man

Jersey¹⁾

Montserrat

St. Helena¹⁾

de Turks- en Caicos-eilanden¹⁾

¹⁾ Voor deze gebieden heeft het Verenigd Koninkrijk de artikelen 25 en 46 van het Verdrag aanvaard.

I. OPZEGGING

Zie *Trb.* 1970, 81.

J. GEGEVENS

Zie *Trb.* 1951, 154, *Trb.* 1954, 151, *Trb.* 1956, 5, *Trb.* 1961, 8, *Trb.* 1964, 163, *Trb.* 1969, 223, *Trb.* 1970, 81, *Trb.* 1974, 215, *Trb.* 1979, 150, *Trb.* 1981, 13 en *Trb.* 1982, 188.

Op 28 april 1983 is te Straatsburg tot stand gekomen het Zesde Protocol bij het onderhavige Verdrag inzake de afschaffing van de doodstraf. Tekst en vertaling van het Protocol zijn geplaatst in *Trb.* 1983, 86.

Op 22 november 1984 is te Straatsburg tot stand gekomen het Zevende Protocol bij het onderhavige Verdrag. Tekst en vertaling van het Protocol zijn geplaatst in *Trb.* 1985, 2.

Op 19 maart 1985 is te Wenen tot stand gekomen het Achtste Protocol bij het onderhavige Verdrag. Tekst en vertaling van het Protocol worden binnenkort in het Tractatenblad geplaatst.

Europese Commissie voor de rechten van de mens

Behalve de verklaringen genoemd in eerdere Tractatenbladen (laatstelijk *Trb.* 1982, 188) zijn door de volgende Staten, overeenkomstig artikel 25 van het Verdrag, verklaringen afgelegd tot erkenning van de bevoegdheid van de Europese Commissie voor de rechten van de mens om klachten in ontvangst te nemen:

Spanje	7 juni 1983
verlenging voor een periode van 1 juli 1983 tot 14 oktober 1985	
Zwitserland	4 oktober 1983
verlenging voor drie jaar, te rekenen vanaf 28 november 1983	
Italië	27 juli 1984
verlenging voor drie jaar, te rekenen vanaf 1 augustus 1984	

De vertaling in het Nederlands van het Huishoudelijk Reglement van de Europese Commissie voor de rechten van de mens luidt als volgt:

Huishoudelijk Reglement van de Europese Commissie voor de rechten van de mens

Tekst bijgewerkt tot 15 mei 1983

De Commissie,

Gelet op het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en de Aanvullende Protocolen daarbij, hierna te noemen het Verdrag;

Stelt krachtens artikel 36 van het Verdrag het onderhavige huishoudelijke reglement vast.

DEEL I

ORGANISATIE VAN DE COMMISSIE

Hoofdstuk I

De leden van de Commissie

Artikel 1

1. De duur van de ambtstermijn van de leden van de Commissie, die op 18 mei 1954 zijn gekozen, wordt berekend vanaf die datum. Op dezelfde wijze wordt de duur van de ambtstermijn van een lid dat is

gekozen ten gevolge van het feit dat een Staat na 18 mei 1954 Partij is geworden bij het Verdrag berekend vanaf zijn verkiezing.

2. Wanneer een lid evenwel wordt herkozen nadat zijn ambtstermijn is afgelopen of wordt gekozen ter vervanging van een lid wiens ambtstermijn is afgelopen dan wel binnenkort zal aflopen, wordt zijn ambtstermijn berekend vanaf de datum van die beëindiging.

3. Overeenkomstig artikel 22, vijfde lid, van het Verdrag vervult een lid dat is gekozen ter vervanging van een lid wiens ambtstermijn niet is afgelopen, zijn functie voor de rest van de ambtstermijn van zijn voorganger.

4. Voor de toepassing van artikel 22, zesde lid, van het Verdrag gaat een lid na zijn vervanging voort de zaken te behandelen ten aanzien waarvan:

a. hij heeft deelgenomen aan het onderzoek betreffende de ontvankelijkheid: totdat een eindbeslissing is genomen over de ontvankelijkheid van de klacht;

b. hij een vergadering van de Commissie heeft bijgewoond tot uitoefening van de functies van de Commissie krachtens artikel 28 van het Verdrag, of heeft deelgenomen aan de opstelling van het rapport van de Commissie: tot de vaststelling van het rapport van de Commissie, mits hij kan worden benoemd als vertegenwoordiger van de Commissie voor het Hof.

Artikel 2

Elk lid legt, alvorens zijn werkzaamheden aan te vangen, op de eerste vergadering van de Commissie waarop hij na zijn verkiezing aanwezig is, de volgende plechtige verklaring af:

„Ik verklaar plechtig dat ik al mijn taken en bevoegdheden naar eer en geweten, onpartijdig en met toewijding zal uitoefenen, en dat ik geheimhouding zal betrachten ten aanzien van de procedures voor de Commissie.”

Artikel 3

1. De leden van de Commissie komen in rangorde na de voorzitter en de vice-voorzitters; verder wordt hun rangorde bepaald door de duur van de periode waarin zij in functie zijn.

2. De rangorde van leden die gedurende dezelfde periode in functie zijn, wordt bepaald door hun leeftijd.

3. De rangorde van herkozen leden wordt bepaald met inachtneming van de duur van hun voorgaande ambtstermijnen.

Artikel 4

Van het aftreden van een lid wordt kennis gegeven aan de voorzitter, die deze kennisgeving doorzendt aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa. Het aftreden brengt, met inachtneming van het in artikel 1, vierde lid, bepaalde, mee dat de zetel vacant is.

Hoofdstuk II

Het voorzitterschap van de Commissie

Artikel 5

1. De Commissie kiest een voorzitter en een eerste en tweede vice-voorzitter zo spoedig mogelijk na de datum waarop de leden die bij een periodieke verkiezing van een deel van de Commissie overeenkomstig artikel 22, eerste lid, van het Verdrag zijn gekozen in functie zijn getreden.

2. Wanneer de voorzitter of een vice-voorzitter voor de normale afloop van zijn ambtstermijn ophoudt lid van de Commissie te zijn of aftreedt, kiest de Commissie een opvolger voor de rest van de genoemde termijn.

3. De in dit artikel bedoelde stemmingen zijn geheim; alleen de aanwezige leden kunnen er aan deelnemen. Verkiezing geschiedt bij absolute meerderheid van stemmen van de leden van de Commissie.

4. Wanneer geen enkel lid een dergelijke meerderheid krijgt, vindt een tweede stemming plaats. Alsdan wordt het lid gekozen dat de meeste stemmen krijgt. Wanneer de stemmen staken, wordt het lid gekozen dat voorrang geniet krachtens artikel 3.

Artikel 6

1. De voorzitter geeft leiding aan het werk en zit de vergaderingen van de Commissie voor.

2. De term „voorzitter” omvat in dit huishoudelijk reglement waar nodig mede elk lid dat optreedt als voorzitter.

Artikel 7

1. De eerste vice-voorzitter vervangt de voorzitter wanneer deze niet in staat is zijn functie te vervullen of wanneer het voorzitterschap vacant is. De tweede vice-voorzitter vervangt de eerste vice-voorzitter wanneer deze verhinderd is zijn functie te vervullen of wanneer het vice-voorzitterschap vacant is.

2. De voorzitter kan bepaalde taken delegeren aan elk van de vice-voorzitters.

Artikel 8

Wanneer de voorzitter en de vice-voorzitter tegelijkertijd niet in staat zijn hun functies te vervullen of wanneer hun ambt tegelijkertijd vacant is, wordt het voorzitterschap waargenomen door een ander lid overeenkomstig de in artikel 3 van dit huishoudelijk reglement vastgestelde rangorde.

Artikel 9

De leden van de Commissie mogen niet als voorzitter optreden in zaken waarin een Hoge Verdragsluitende Partij waarvan zij onderdaan zijn of namens welke zij zijn gekozen partij is.

Artikel 10

Wanneer de voorzitter van de Commissie om een bijzondere reden van oordeel is dat hij in een bepaald geval niet als voorzitter behoort op te treden, wordt hij vervangen overeenkomstig het bepaalde in artikel 7, eerste lid en artikel 8 van dit huishoudelijk reglement.

Hoofdstuk III

Het Secretariaat van de Commissie

Artikel 11

Het Secretariaat van de Commissie bestaat uit de secretaris en andere overeenkomstig artikel 37 van het Verdrag benoemde functionarissen.

Artikel 12

De secretaris van de Commissie is verantwoordelijk voor de werkzaamheden van het secretariaat onder de algemene leiding van de voorzitter. In het bijzonder:

- a. verleent hij de Commissie en haar leden bijstand bij het verrichten van hun werkzaamheden;
- b. worden alle mededelingen betreffende de Commissie via hem gedaan;
- c. beheert hij het archief van de Commissie.

Artikel 13

Bij het Secretariaat wordt een speciaal register bijgehouden waarin de

datum van de registratie van iedere klacht, alsmede die van de beëindiging van de desbetreffende procedure voor de Commissie worden vermeld.

Hoofdstuk IV

Werkwijze van de Commissie

Artikel 14

1. De zetel van de Commissie bevindt zich te Straatsburg.
2. De Commissie kan, in elk stadium van het onderzoek van een klacht, besluiten dat het noodzakelijk is dat hetzij de Commissie zelf, hetzij een of meer van haar leden elders een enquête houdt of een van haar andere functies uitoefent.

Artikel 15

1. De Commissie stelt, uiterlijk op de laatste zitting van ieder jaar, de data voor haar zittingen van het volgend jaar vast. Buiten deze data komt zij *bijeen volgens besluit van de voorzitter, wanneer de omstandigheden dit vereisen*. Zij komt eveneens bijeen wanneer ten minste een derde van het aantal leden dat verlangt.
2. Leden die door ziekte of om een andere ernstige reden zijn verhinderd een zitting geheel of gedeeltelijk bij te wonen of enige andere taak te vervullen, geven daarvan zo spoedig mogelijk kennis aan de secretaris, die de voorzitter op de hoogte stelt.

Artikel 16

1. Het quorum van de Commissie bestaat uit tien leden.
2. Het quorum bestaat evenwel slechts uit zeven leden wanneer de Commissie een krachtens artikel 25 van het Verdrag ingediende klacht onderzoekt en:
 - a. zij besluit te handelen als voorzien in artikel 42, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement of
 - b. zij de klacht niet ontvankelijk verklaart, of besluit deze van de rol af te voeren wanneer ten minste geen kennisgeving van de klacht is gedaan aan de desbetreffende Hoge Verdragsluitende Partij overeenkomstig artikel 42, tweede lid, onder b, van dit huishoudelijk reglement.
3. Het quorum bestaat eveneens uit zeven leden wanneer de Commissie handelt overeenkomstig de Bijlage bij dit huishoudelijk reglement (Rechtsbijstand).

Artikel 17

1. Alle beraadslagingen van de Commissie zijn en blijven vertrouwelijk. Het is alleen aan de secretaris van de Commissie, de leden van het secretariaat van de Commissie, tolken en personen die technische of administratieve bijstand aan de Commissie verlenen, toegestaan bij haar zittingen aanwezig te zijn, tenzij de Commissie anders beslist.

2. De inhoud van alle dossiers, met inbegrip van de schriftelijke opmerkingen en de verslagen van de mondelinge opmerkingen van de partijen, is vertrouwelijk. De besluiten van de Commissie inzake ontvankelijkheid zijn echter voor het publiek toegankelijk, mits de naam of andere kenmerken van een klager niet zijn vermeld, tenzij de Commissie anders beslist.

3. De secretaris kan in ieder stadium van het onderzoek van een klacht mededelingen aan de pers doen, voor zover dit verenigbaar is met de rechtmatige belangen van de partijen, en met inachtneming van eventuele bijzondere richtlijnen van de Commissie.

Artikel 18

1. Na elke beraadslaging en voordat tot stemming wordt overgegaan over een aan de Commissie voorgelegde aangelegenheid kan de voorzitter de leden verzoeken hun mening ter zake te geven, in de in artikel 3 van dit huishoudelijk reglement genoemde volgorde, te beginnen bij de jongste. De stemming kan op dezelfde wijze plaatsvinden.

2. Wanneer de Commissie een beslissing neemt over de ontvankelijkheid van een klacht of haar mening geeft over een schending van het Verdrag, kunnen de leden zich niet van stemming onthouden, behalve op grond van een bijzondere reden, die zij voordat de stemming wordt gehouden, dienen mede te delen.

3. Wanneer de stemmen staken, wordt overeenkomstig het eerste lid van dit artikel een hoofdelijke stemming gehouden, waarbij de stem van de voorzitter de doorslag geeft.

Artikel 19

1. In de processen-verbaal van de beraadslagingen wordt slechts melding gemaakt van het onderwerp van de besprekingen, het aantal uitgebrachte stemmen en de namen van degenen die voor en die tegen een voorstel hebben gestemd, alsmede de verklaringen die in het bijzonder zijn afgelegd met het oog op opneming daarin.

2. In de processen-verbaal van de zittingen worden de namen vermeld van de aanwezige leden en van de verschenen personen; zij bevatten een kort verslag van het verloop van de zitting en van elke beslissing.

3. De ontwerp-verslagen van de zittingen van de Commissie worden aan de leden toegezonden. Wanneer binnen een vastgestelde termijn geen opmerkingen worden ontvangen, worden zij geacht te zijn aanvaard. Eventuele opmerkingen worden op de volgende zitting besproken.

Artikel 20

De secretaris draagt zorg voor de publikatie van:

- de besluiten van de Commissie,
- de verslagen van de zittingen van de Commissie,
- andere documenten,

voor zover de publikatie daarvan in de officiële talen of in enige andere taal door de voorzitter nuttig wordt geacht.

Artikel 21

1. Een lid van de Commissie mag niet deelnemen aan het onderzoek van een klacht wanneer:

- a. hij persoonlijk belang bij de zaak heeft;
- b. hij kennis heeft moeten nemen van de feiten waarop de klacht steunt, als adviseur van een van de partijen, dan wel als lid van een rechterlijk college of een met onderzoek belaste instantie.

2. Wanneer in een bepaald geval twijfel bestaat met betrekking tot het eerste lid van dit artikel, of wanneer zich andere omstandigheden voordoen die van invloed zouden kunnen zijn op de onpartijdigheid van een lid van de Commissie bij het onderzoek van een klacht, en het lid of de voorzitter van mening is dat deze niet aan het onderzoek dient deel te nemen, beslist de Commissie.

Artikel 22

Wanneer om een bijzondere, niet in artikel 21 van dit huishoudelijk reglement voorziene reden een lid meent niet deel te moeten nemen, of te blijven deelnemen aan het onderzoek van een klacht stelt hij de voorzitter daarvan in kennis. Wanneer de voorzitter en het bedoelde lid van mening verschillen, beslist de Commissie.

Artikel 23

Elk lid dat krachtens het in artikel 21 of 22 van dit huishoudelijk reglement bepaalde niet aan het onderzoek van een klacht deelneemt, maakt tijdens dat onderzoek ook geen deel van het quorum uit.

DEEL II

DE PROCEDURE

Hoofdstuk I

Algemene bepalingen

Artikel 24

1. De officiële talen van de Commissie zijn het Engels en het Frans.
2. De voorzitter kan een lid toestemming geven in een andere taal het woord te voeren.
3. De voorzitter kan een partij of een persoon die een partij vertegenwoordigt, toestaan, hetzij bij de mondelinge behandeling ter zitting, hetzij in de stukken, een andere taal dan het Engels of het Frans te gebruiken. Ieder schriftelijk stuk als bedoeld dient in één origineel exemplaar, met ten minste twee kopieën, te worden overgelegd.
4. Het is de secretaris toegestaan in de correspondentie met een klager een andere taal dan het Engels of het Frans te gebruiken.

Artikel 25

De Hoge Verdragsluitende Partijen worden voor de Commissie vertegenwoordigd door hun agent, die zich door een of meer adviseurs kan laten bijstaan.

Artikel 26

1. Natuurlijke personen, niet-gouvernementele organisaties en groepen van particulieren kunnen krachtens artikel 25 van het Verdrag klachten bij de Commissie indienen en deze voor de Commissie verdedigen, hetzij in eigen persoon, hetzij door tussenkomst van een krachtens het tweede lid van dit artikel van het huishoudelijk reglement aangewezen vertegenwoordiger.
2. Elke klager kan een jurist aanwijzen of iemand anders die op het grondgebied woont van een Staat die Partij is bij het Verdrag, om hem voor de Commissie te vertegenwoordigen; de Commissie kan evenwel te allen tijde een andersluidende beslissing nemen.
3. De klager of zijn vertegenwoordiger verschijnt in persoon voor de Commissie:
 - a. om zijn zaak te verdedigen tijdens een mondelinge, door de Commissie vastgestelde zitting;
 - b. om enige andere reden, op uitnodiging van de Commissie.

4. De term „klager” omvat in de overige bepalingen van dit huishoudelijk reglement waar nodig mede diens vertegenwoordiger.

Artikel 27

De Commissie behandelt de klachten in de volgorde waarin zij gereedkomen voor onderzoek. Zij kan echter besluiten aan een bepaalde klacht voorrang te geven.

Artikel 28

1. De Commissie kan, uit eigen beweging of op verzoek van een partij, alle handelingen verrichten die zij noodzakelijk of nuttig acht voor de juiste vervulling van haar taken krachtens het Verdrag.

2. De Commissie kan een of meer van haar leden afvaardigen/aanwijzen in haar naam een dergelijke handeling te verrichten, in het bijzonder getuigen of deskundigen te horen, documenten te onderzoeken of plaatsen op te nemen. Dat lid brengt of die leden brengen verslag uit aan de Commissie.

3. In spoedgevallen kan, wanneer de Commissie geen zitting heeft, de voorzitter, of, wanneer hij verhinderd is een van de vice-voorzitters, elke noodzakelijke handeling namens de Commissie verrichten. Zodra de Commissie weer in zitting bijeen is, brengt de voorzitter of de vice-voorzitter verslag aan haar uit over de maatregelen die hij op grond van dit lid heeft genomen.

Artikel 29

De Commissie kan, wanneer zij dit noodzakelijk acht, de voeging van twee of meer klachten bevelen.

Artikel 30

1. De zittingen van de Commissie vinden plaats met gesloten deuren. Tenzij de Commissie anders beslist, wordt niemand toegelaten, met uitzondering van:

- a. personen die de partijen overeenkomstig artikel 25 of 26 van dit huishoudelijk reglement vertegenwoordigen;
- b. de klager, wanneer het een natuurlijke persoon betreft;
- c. iemand die als getuige of deskundige door de Commissie wordt gehoord;
- d. de in artikel 17, eerste lid, van dit huishoudelijk reglement genoemde personen.

2. Wanneer de klacht is ingediend door een niet-gouvernementele organisatie of een groep van particulieren verzekert de Commissie zich

ervan dat degenen die verschijnen gerechtigd zijn deze te vertegenwoordigen.

3. De Commissie kan, wanneer zij dit in het belang acht van een juist verloop van een zitting, het aantal vertegenwoordigers of adviseurs van de partijen, die mogen verschijnen, beperken.

4. De partijen stellen de Commissie uiterlijk tien dagen voor de aanvang van de zitting in kennis van de namen en hoedanigheden van de personen die namens hen op de zitting zullen verschijnen.

5. Het in dit artikel bepaalde is van overeenkomstige toepassing op zittingen voor afgevaardigden van de Commissie.

Artikel 31

Tijdens een mondelinge behandeling:

a. kan de Commissie bij monde van haar voorzitter vragen aan de partijen stellen;

b. kan ieder lid met verlof van de voorzitter eveneens vragen aan de partijen stellen.

Artikel 32

1. Elke individuele klager, deskundige of andere persoon die de Commissie besluit als getuige te horen, wordt door de secretaris opgeroepen. In de oproep worden vermeld:

a. de betrokken partijen;

b. de feiten of punten waarover de betrokkene zal worden gehoord;

c. de voorzieningen die overeenkomstig artikel 35bis, eerste of tweede lid, van dit huishoudelijk reglement zijn getroffen voor de terugbetaling van de door de betrokkene gemaakte kosten.

2. Aan ieder omtrent wie de Commissie heeft bepaald dat hij moet worden gehoord kan, wanneer hij noch de Engelse noch de Franse taal voldoende beheerst, door de voorzitter worden toegestaan een andere taal te gebruiken.

Artikel 33

1. De voorzitter of de eerste gedelegeerde als bedoeld in artikel 28, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement verzoekt de getuigen en deskundigen, na hun identiteit te hebben vastgesteld, de volgende eed af te leggen:

a. voor de getuigen: „Ik zweer dat ik de waarheid, de gehele waarheid en niets dan de waarheid, zal zeggen.”

b. voor de deskundigen: „Ik zweer dat mijn verklaring zal overeenstemmen met mijn oprechte overtuiging.”

2. De getuigen en deskundigen kunnen, in plaats van de in het vorige lid vermelde eed, de volgende verklaring afleggen:

a. voor de getuigen: „Ik verklaar plechtig, naar eer en geweten, dat ik de waarheid, de gehele waarheid en niets dan de waarheid, zal zeggen.”

b. voor de deskundigen: „Ik verklaar plechtig, naar eer en geweten, dat mijn verklaring zal overeenstemmen met mijn oprechte overtuiging.”

Artikel 34

1. De voorzitter of de eerste gedelegeerde ondervraagt de gehoorde personen. Ieder lid kan hun met toestemming van de voorzitter of de eerste gedelegeerde eveneens vragen stellen.

2. Een partij kan, met toestemming van de voorzitter of de eerste gemachtigde, elke gehoorde persoon vragen stellen.

Artikel 35

1. De secretaris is verantwoordelijk voor de opstelling van een letterlijk verslag van de zittingen van de Commissie.

2. De partijen of, in het desbetreffende geval, hun vertegenwoordigers, ontvangen een ontwerp van het woordelijke verslag van hun opmerkingen, zodat zij verbeteringen aan de secretaris kunnen voorstellen binnen een door de voorzitter vastgestelde termijn. Nadat eventueel verbeteringen zijn aangebracht, vormt het verslag een gewaarmerkt bewijs van de inhoud daarvan.

Artikel 35bis

1. De kosten die zijn gemaakt door iemand die door de Commissie op verzoek van een partij als getuige is gehoord, worden betaald hetzij door die partij, hetzij door de Raad van Europa, al naar de Commissie beslist.

2. De kosten die zijn gemaakt door iemand die de Commissie uit eigen beweging hoort, worden vastgesteld door de voorzitter en betaald door de Raad van Europa.

3. Wanneer de Commissie beslist dat een schriftelijk deskundigenrapport moet worden uitgebracht, worden de kosten, als vastgesteld met instemming van de president, door de Raad van Europa betaald.

4. Wanneer de Commissie de overlegging van documenten beveelt, worden de eventuele kosten die zijn gemaakt door de partij die deze overlegt, betaald hetzij door die partij, hetzij door de Raad van Europa, al naar de Commissie beslist. Wanneer wordt besloten dat de kosten door de Raad van Europa worden betaald, wordt het bedrag daarvan door de voorzitter van de Commissie goedgekeurd.

Artikel 36

De Commissie of, wanneer deze geen zitting houdt, de voorzitter, kan aan de partijen die voorlopige maatregelen aanwijzen waarvan de aanvaarding in het belang van de partijen of het juiste verloop van de procedure wenselijk lijkt.

Hoofdstuk II

Inleiding van de procedure

Artikel 37

1. Elke klacht op grond van artikel 24 of 25 van het Verdrag moet schriftelijk worden ingediend; hij moet zijn ondertekend door de klager of zijn vertegenwoordiger.

2. Wanneer de klacht wordt ingediend door een niet-gouvernementele organisatie of door een groep van particulieren, wordt zij ondertekend door degenen die bevoegd zijn die organisatie of groep te vertegenwoordigen. De Commissie beslist over de vraag of degenen die de klacht hebben ondertekend daartoe bevoegd zijn.

Artikel 38

1. In elke klacht op grond van artikel 25 van het Verdrag dienen te zijn vermeld:

- a. de naam, de leeftijd, het beroep en het adres van de klager;
- b. eventueel de naam, het beroep en het adres van zijn vertegenwoordiger;
- c. de Hoge Verdragsluitende Partij waartegen de klacht is gericht;
- d. voor zover mogelijk het onderwerp van de klacht en de bepaling van het Verdrag die beweerdelijk is geschonden;
- e. een uiteenzetting van de feiten en argumenten;
- f. alle desbetreffende documenten, in het bijzonder rechterlijke of andere beslissingen, die betrekking hebben op het onderwerp van de klacht.

2. De klager dient gegevens te verstrekken waaruit blijkt dat aan de vereisten van artikel 26 van het Verdrag is voldaan.

3. In het algemeen wordt als datum van de indiening van de klacht de datum beschouwd van de eerste mededeling van de klager, waarin, eventueel summier, het onderwerp van de klacht wordt uiteengezet. De Commissie kan echter, wanneer zij dat gerechtvaardigd acht, een andere datum aanhouden.

4. De klager dient de Commissie op de hoogte te houden van iedere wijziging van zijn adres.

Hoofdstuk III

Procedure betreffende de ontvankelijkheid

Artikel 39

1. Wanneer op grond van artikel 24 van het Verdrag door een Hoge Verdragsluitende Partij een klacht bij de Commissie wordt ingediend, stelt de voorzitter van de Commissie de Hoge Verdragsluitende Partij waartegen de klacht is gericht daarvan in kennis, en verzoekt deze haar opmerkingen betreffende de ontvankelijkheid van de klacht schriftelijk aan de Commissie voor te leggen. De aldus ontvangen opmerkingen worden toegezonden aan de Hoge Verdragsluitende Partij die de klacht had ingediend; deze kan de opmerkingen schriftelijk beantwoorden.

2. De Commissie belast een of meer van haar leden met de opstelling van een rapport over de ontvankelijkheid. Artikel 40, derde lid, is op dit rapport van overeenkomstige toepassing.

3. De Commissie kan, alvorens een beslissing over de ontvankelijkheid van een klacht te nemen, de partijen vragen aanvullende opmerkingen, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling op een zitting, naar voren te brengen.

Artikel 40

1. Elk overeenkomstig artikel 25 van het Verdrag ingediende klacht wordt voorgelegd aan een lid van de Commissie, die als rapporteur de klacht onderzoekt en de Commissie verslag uitbrengt over de ontvankelijkheid ervan.

2. Tijdens zijn onderzoek:

a. kan de rapporteur aan de klager of de desbetreffende Hoge Verdragsluitende Partij inlichtingen vragen over aangelegenheden die verband houden met de klacht; en

b. zendt hij alle aldus van de Hoge Verdragsluitende Partij verkregen inlichtingen toe aan de verzoeker voor commentaar.

3. Het door de rapporteur opgestelde rapport over de ontvankelijkheid van de klacht bevat:

a. een uiteenzetting van de desbetreffende feiten, met inbegrip van eventuele inlichtingen en eventueel commentaar, verkregen op grond van het tweede lid van dit artikel;

b. eventueel een samenvatting van de schriftelijk of mondeling door de partijen naar voren gebrachte opmerkingen op grond van artikel 42, tweede en derde lid, van dit huishoudelijk reglement;

c. een aanduiding van de kwesties die in de klacht aan de orde worden gesteld en die verband houden met het Verdrag;

d. een voorstel betreffende de ontvankelijkheid van de klacht en betreffende elke andere te nemen maatregel, al naar het geval.

Artikel 41

In spoedgevallen kan de secretaris van de Commissie, onverminderd andere te nemen procedurele maatregelen, met gebruikmaking van alle beschikbare middelen de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij in kennis stellen van de indiening van een klacht, met een korte opgave van het onderwerp daarvan.

Artikel 42

1. De Commissie bestudeert het rapport van de rapporteur en kan ter stond beslissen dat de klacht niet ontvankelijk is of van de rol dient te worden afgevoerd.

2. De Commissie kan, wanneer zij geen besluit overeenkomstig het vorige lid neemt:

a. de klager of de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij inlichtingen vragen over aangelegenheden in verband met het onderwerp van de klacht. Alle aldus van de Hoge Verdragsluitende Partij verkregen inlichtingen worden aan de klager toegezonden voor commentaar;

b. de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij in kennis stellen van de klacht en haar uitnodigen haar opmerkingen over de klacht schriftelijk aan de Commissie voor te leggen. De aldus verkregen opmerkingen worden aan de klager toegezonden, die de bevoegdheid heeft schriftelijke opmerkingen als antwoord in te dienen.

3. De Commissie kan, alvorens een beslissing te nemen over de ontvankelijkheid van de klacht, de partijen uitnodigen:

a. schriftelijk nadere opmerkingen over te leggen;

b. mondeling op een zitting nadere opmerkingen naar voren te brengen over kwesties betreffende de ontvankelijkheid en, tezelfdertijd, wanneer de Commissie daartoe beslist, over de gegrondheid van de klacht.

4. De rapporteur stelt de termijnen vast voor op grond van artikel 40, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement te verstrekken inlichtingen of commentaar, en de Commissie doet dit voor op grond van het eerste en tweede lid van dit artikel te verstrekken inlichtingen, opmerkingen of commentaar.

Artikel 43

1. De secretaris van de Commissie deelt de beslissing van de Commissie mee aan de klager en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij of Partijen. In het in artikel 42, eerste lid, van dit huishoudelijk

reglement voorziene geval en in de gevallen waarin uitsluitend van de klager inlichtingen zijn verkregen, wordt de beslissing echter alleen aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij of Partijen meegedeeld wanneer zij daarom verzoekt of verzoeken en wanneer de Commissie niet anders beslist.

2. De beslissing van de Commissie gaat vergezeld van de motivering daarvan; deze kan ook later worden meegedeeld.

Artikel 44

1. Tenzij de Commissie meent dat het onderzoek van een klacht moet worden voortgezet uit hoofde van een algemeen belang verband houdende met de naleving van het Verdrag, kan zij een klacht van de rol afvoeren:

- a. wanneer de klager verklaart zijn klacht te willen intrekken; of
- b. wanneer moet worden afgeleid uit de omstandigheden, in het bijzonder als de klager nalaat gegevens die hem zijn gevraagd te verstrekken of termijnen die hem zijn gesteld in acht te nemen, dat hij niet voornemens is zijn klacht te handhaven.

2. De Commissie kan besluiten een klacht weer op de rol te plaatsen wanneer zij meent dat de omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hoofdstuk IV

Procedure na de ontvankelijkverklaring van een klacht

Artikel 45

1. Nadat de Commissie heeft besloten tot ontvankelijkverklaring van een klacht beslist zij over de te volgen procedure:

- a. met het oog op het onderzoek van de klacht krachtens artikel 28a van het Verdrag;
- b. met het oog op het tot stand brengen van een minnelijke schikking krachtens artikel 28b van het Verdrag.

2. De Commissie kan, ten einde haar taak op grond van artikel 28a van het Verdrag te vervullen, de partijen uitnodigen nader bewijsmateriaal over te leggen en nadere opmerkingen te maken.

3. De Commissie beslist in ieder geval afzonderlijk of de opmerkingen schriftelijk dan wel mondeling ter zitting naar voren moeten worden gebracht.

4. De voorzitter stelt de termijnen vast waarbinnen de partijen het bewijsmateriaal en de schriftelijke opmerkingen dienen over te leggen.

Artikel 46

1. De Commissie benoemt een of meer van haar leden tot rapporteur.
2. De rapporteur kan de partijen in elk stadium van het onderzoek van een klacht krachtens artikel 25 van het Verdrag verzoeken nader schriftelijk bewijsmateriaal over te leggen en nadere schriftelijke opmerkingen te maken.
3. De rapporteur:
 - a. stelt de memoranda op die de Commissie verlangt met het oog op het onderzoek van de zaak;
 - b. stelt een rapport op voor de Commissie overeenkomstig artikel 50, 53 of 54 van dit huishoudelijk reglement, al naar het geval.

Artikel 47

De Commissie kan, wanneer zij dit nuttig acht, beraadslagen om intern tot een voorlopig oordeel over de hoofdzaken van de zaak te komen.

Artikel 48

Wanneer de Commissie besluit een klacht op grond van artikel 29 van het Verdrag te verwerpen, is haar beslissing met redenen omkleed. De secretaris deelt de beslissing van de Commissie aan de partijen mee.

Artikel 49

1. Het in artikel 44, eerste lid, van dit huishoudelijk reglement bepaalde is van toepassing op door de Commissie ontvankelijk verklaarde klachten.
2. Een dergelijke klacht mag echter niet van de rol worden afgevoerd zonder raadpleging van de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij.

Hoofdstuk V

Rapport van de Commissie

Artikel 50

1. Het in artikel 30 van het Verdrag bedoelde rapport bevat:
 - a. de namen van de partijen, hun vertegenwoordigers en adviseurs;
 - b. de vermelding van de feiten;
 - c. de bereikte oplossing.
2. In het rapport zijn eveneens de namen opgenomen van de voorzitter en de leden die aan die oplossing hebben meegewerkt; het rapport

wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris en wordt toegezonden aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij of Partijen, het Comité van Ministers, en aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa met het oog op publikatie. Het wordt eveneens toegezonden aan de klager.

Artikel 51

Wanneer de Commissie tot de conclusie komt dat geen minnelijke schikking overeenkomstig artikel 28b van het Verdrag kan worden bereikt, beraadslaagt zij over een door de rapporteur op grond van artikel 46, lid 3b, van dit huishoudelijk reglement opgesteld rapport, op basis van een eventueel voorlopig oordeel waartoe zij is gekomen bij haar beraadslagingen krachtens artikel 47 van dit huishoudelijk reglement. Wanneer de Commissie bij haar voorlopig oordeel verdeeld is geweest, worden de verschillende meningen in het rapport weergegeven.

Artikel 52

1. Wanneer de Commissie beraadslaagt over het in de artikelen 46, lid 3b, en 51 van dit huishoudelijk reglement bedoelde ontwerp-rapport, aanvaardt zij in de eerste plaats de gedeelten van het rapport waarin de feiten worden vastgesteld, en hetgeen door de partijen naar voren is gebracht, wordt weergegeven.

2. Vervolgens beraadslaagt en stemt zij over de vraag of de geconstateerde feiten een niet-nakoming door de betrokken Staat van zijn verplichtingen krachtens het Verdrag opleveren.

3. Behoudens een bijzondere beslissing van de Commissie mogen alleen de leden die aan de in het tweede lid van dit artikel bedoelde beraadslaging en stemming hebben deelgenomen een afzonderlijke mening in het rapport tot uitdrukking brengen.

Artikel 53

1. Het in artikel 31 van het Verdrag bedoelde rapport bevat:

- a. de namen van de partijen, hun vertegenwoordigers en adviseurs;
- b. een verslag van de voor de Commissie gevoerde procedure;
- c. een samenvatting van hetgeen door de partijen naar voren is gebracht;
- d. de vermelding van de feiten zoals deze zijn vastgesteld;
- e. het oordeel van de Commissie, met opgave van het aantal leden dat de meerderheid vormt, over de vraag of de geconstateerde feiten een niet-nakoming door de betrokken Staat van zijn verplichtingen krachtens het Verdrag opleveren;
- f. de redenen waarop dat oordeel berust;

- g. eventuele afzonderlijke meningen van leden van de Commissie;
- h. eventuele voorstellen waarvan de Commissie het nuttig acht dat zij worden voorgelegd aan het Comité van Ministers krachtens artikel 31, eerste lid, van het Verdrag.

2. In het rapport zijn de namen opgenomen van de voorzitter en de leden die aan de in artikel 52, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement bedoelde beraadslaging en stemming hebben deelgenomen. Het rapport wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris en wordt door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa toegezonden aan het Comité van Ministers en de betrokken Hoge Verdrag-sluitende Partij of Partijen.

Artikel 54

1. Wanneer de Commissie besluit een klacht die zij ontvankelijk heeft verklaard van de rol af te voeren, stelt zij een rapport op waarin zijn opgenomen:

- a. de namen van de partijen, hun vertegenwoordigers en hun adviseurs;
- b. een vermelding van de feiten;
- c. een kort verslag van de procedure;
- d. de beslissing de zaak van de rol af te voeren, en de redenen daarvan.

2. In het rapport zijn de namen opgenomen van de voorzitter en de leden die hebben meegewerkt aan de beslissing, de klacht van de rol af te voeren. Het rapport wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris en wordt ter kennisneming toegezonden aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa, alsmede aan de partijen. De Commissie kan het publiceren.

Artikel 55

1. Na de aanvaarding van een krachtens artikel 31 van het Verdrag opgesteld rapport beslist de Commissie of zij de zaak al dan niet krachtens artikel 48a van het Verdrag bij het Europese Hof voor de Rechten van de mens aanhangig zal maken.

2. Wanneer de Commissie besluit de zaak bij het Hof aanhangig te maken, deponeert zij haar verzoekschrift bij de Griffie van het Hof binnen drie maanden nadat het rapport aan het Comité van Ministers is overgedragen. De Commissie stelt het Comité van Ministers en de partijen eveneens op de hoogte.

3. Wanneer de Commissie besluit de zaak niet bij het Hof aanhangig te maken, stelt zij het Hof, het Comité van Ministers en de partijen daarvan in kennis.

DEEL III

BETREKKINGEN TUSSEN DE COMMISSIE EN HET HOF

Artikel 56

1. De Commissie verleent het Europese Hof voor de Rechten van de mens bijstand in alle zaken die bij het Hof aanhangig zijn gemaakt. Hiertoe en overeenkomstig artikel 29, eerste lid, van het reglement van het Hof, wijst de Commissie zo spoedig mogelijk, in een voltallige zitting, een of meer van haar leden aan om als afgevaardigde deel te nemen aan het onderzoek van de zaak voor het Hof. Deze afgevaardigden kunnen worden bijgestaan door ieder die door de Commissie wordt aangewezen. Bij de vervulling van hun taak handelen zij overeenkomstig de richtlijnen die zij eventueel van de Commissie ontvangen.

2. Totdat de afgevaardigden zijn aangewezen, kan de voorzitter, wanneer hij door het Hof wordt geraadpleegd, zijn mening geven over de voor het Hof te volgen procedure.

Artikel 57

1. Wanneer de Commissie krachtens artikel 48a van het Verdrag besluit een zaak bij het Hof aanhangig te maken, stelt zij, overeenkomstig artikel 31, tweede lid, van het reglement van het Hof, een verzoekschrift op, waarin in het bijzonder worden vermeld:

- a. de partijen bij de procedure voor de Commissie;
- b. de datum waarop de Commissie haar rapport heeft aanvaard;
- c. de datum waarop het rapport aan het Comité van Ministers is overgedragen;
- d. de namen en adressen van haar afgevaardigden.

2. De secretaris van de Commissie deponereert bij de Griffie van het Hof het origineel alsmede veertig kopieën van het in het eerste lid van dit artikel bedoelde verzoekschrift.

Artikel 58

1. Wanneer een Hoge Verdragsluitende Partij krachtens artikel 48b, c of d van het Verdrag een zaak bij het Hof aanhangig maakt, stelt de secretaris van de Commissie de griffie van het Hof zo spoedig mogelijk in kennis van:

- a. de namen en adressen van de afgevaardigden van de Commissie;
- b. alle andere gegevens waarvan de Commissie het nuttig acht deze aan het Hof mee te delen.

Artikel 59

De secretaris van de Commissie deponeert, zodra hij het in artikel 57, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement bedoelde verzoek heeft ingediend, dan wel de in artikel 32, lid 1c, van het reglement van het Hof bedoelde mededeling heeft ontvangen, bij de griffie van het Hof een voldoende aantal exemplaren van het rapport van de Commissie.

Artikel 60

De Commissie verstrekt, op verzoek van het Hof, aan het Hof alle memoranda, bewijsstukken, documenten en gegevens betreffende de zaak, met uitzondering van de documenten inzake de pogingen tot het bereiken van een minnelijke schikking overeenkomstig artikel 28b van het Verdrag. De overlegging van de laatstbedoelde documenten is in ieder afzonderlijk geval onderworpen aan de beslissing van de Commissie.

LAATSTE DEEL

SLOTBEPALING

Artikel 61

1. De artikelen van dit huishoudelijk reglement kunnen worden gewijzigd door middel van een op een zitting van de Commissie door de meerderheid van de leden aanvaard voorstel, van tevoren door een lid ingediend. Het voorstel voor de wijziging dient schriftelijk te worden gedaan en dient de secretaris van de Commissie uiterlijk twee maanden voor de zitting waarop het moet worden behandeld te hebben bereikt. De secretaris van de Commissie stelt na ontvangst van een dergelijk voorstel alle leden zo spoedig mogelijk daarvan in kennis.

2. De toepassing van de artikelen van dit huishoudelijk reglement kan worden opgeschort door middel van een voorstel van een lid, dat niet van tevoren behoeft te zijn ingediend, mits deze beslissing met algemene stemmen wordt genomen. De opschorting waartoe aldus wordt besloten, is beperkt tot de doeleinden waartoe zij werd voorgesteld.

**Bijlage bij het huishoudelijk reglement
Rechtsbijstand**

Artikel 1

De Commissie kan een individuele klager die een klacht heeft ingediend krachtens artikel 25 van het Verdrag, hetzij op diens verzoek,

hetzij uit eigen beweging, toestaan kosteloze rechtsbijstand te ontvangen in verband met de verdediging van zijn zaak:

- a. wanneer van de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij overeenkomstig artikel 42, lid 2b, van het huishoudelijk reglement schriftelijke opmerkingen zijn ontvangen over de ontvankelijkheid van de klacht, dan wel wanneer de termijn voor het overleggen daarvan is verstreken, of
- b. wanneer de klacht ontvankelijk is verklaard.

Artikel 2

Kosteloze rechtsbijstand wordt slechts toegestaan wanneer ten genoegen van de Commissie is aangetoond:

- a. dat deze noodzakelijk is voor de juiste vervulling van haar taak;
- b. dat de klager geen voldoende middelen heeft tot gehele of gedeeltelijke betaling van alle desbetreffende kosten.

Artikel 3

1. Om vast te stellen of de klager al of niet voldoende middelen heeft om de desbetreffende kosten geheel of gedeeltelijk te betalen, verzoekt de Commissie hem een formulier in te vullen waarin hij opgave doet van zijn inkomen en vermogen, van zijn financiële verplichtingen ten aanzien van hen in wier levensonderhoud hij moet voorzien, of van eventuele andere financiële verplichtingen. Deze opgave wordt gewaarmerkt door de bevoegde plaatselijke autoriteit of autoriteiten.

2. De Commissie verzoekt, alvorens de kosteloze rechtsbijstand toe te kennen, de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij haar schriftelijke opmerkingen over te leggen.

3. De Commissie besluit, na ontvangst van de in het eerste en tweede lid van dit artikel bedoelde gegevens, al of niet kosteloze rechtsbijstand toe te kennen en stelt de partijen van haar besluit op de hoogte.

4. De voorzitter bepaalt de termijnen waarbinnen aan de partijen wordt verzocht de in dit artikel bedoelde gegevens te verstrekken.

Artikel 4

1. Een honorarium kan alleen worden betaald aan advocaten, procureurs, hoogleraren in de rechtswetenschappen of andere volgens de wet erkende deskundigen van overeenkomstig niveau. In voorkomende gevallen kan aan meer dan één jurist als bovenbedoeld een honorarium worden betaald.

2. In de kosteloze rechtsbijstand kunnen, buiten de honoraria, de reis- en verblijfkosten en andere noodzakelijke bijkomende kosten zijn begrepen, die de verzoeker of de door hem aangewezen juridische vertegenwoordiger heeft gemaakt.

Artikel 5

1. Wanneer de Commissie heeft besloten rechtsbijstand toe te kennen, stelt de secretaris, in overeenstemming met de aangewezen juridische vertegenwoordiger, het bedrag vast van het honorarium dat aan deze moet worden betaald.

2. De secretaris stelt de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa zo spoedig mogelijk in kennis van het aldus overeengekomen honorarium.

Artikel 6

De Commissie kan op elk ogenblik, wanneer zij constateert dat niet meer aan de in artikel 2 van deze Bijlage genoemde vereisten wordt voldaan, het voorrecht van kosteloze rechtsbijstand dat door haar is verleend, geheel of gedeeltelijk intrekken; zij stelt de partijen daarvan terstond in kennis.

Artikel 7

In spoedgevallen, wanneer de Commissie geen zitting houdt, kan de voorzitter of, wanneer hij verhinderd is zijn functie uit te oefenen, een van de vice-voorzitters, de in deze Bijlage aan de Commissie verleende bevoegdheden uitoefenen, mits hij daarvan op de eerstvolgende zitting van de Commissie verslag aan de Commissie uitbrengt.

Europese Hof voor de rechten van de mens

Behalve de verklaringen genoemd in eerdere Tractatenbladen (laatstelijk *Trb.* 1982, 188) zijn door de volgende Staten, overeenkomstig artikel 46 van het Verdrag, verklaringen afgelegd tot aanvaarding van de rechtsmacht van het Europese Hof voor de rechten van de mens:

Cyprus	4 februari 1983
verlenging voor drie jaar, te rekenen vanaf 24 januari 1983	
Frankrijk	20 oktober 1983
verlenging voor drie jaar, te rekenen vanaf 20 oktober 1983	
Italië	27 juli 1984
verlenging voor drie jaar, te rekenen vanaf 1 augustus 1984	

IJsland 10 oktober 1984
verlenging voor vijf jaar, te rekenen vanaf 3 september 1984

Griekenland 7 december 1984
verlenging voor drie jaar, te rekenen vanaf 31 januari 1985

De vertaling in het Nederlands van het Reglement van het Europese Hof voor de rechten van de mens luidt als volgt:

**Europese Hof voor de Rechten van de mens
Reglement van het Hof**

(Herziene tekst aanvaard 24 november 1982)

Het Europese Hof voor de Rechten van de mens,

Gelet op het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en de Protocolen daarbij;

Stelt het onderhavige reglement vast.

Artikel 1

Definities

Voor de toepassing van dit Reglement hebben de volgende termen de daarachter vermelde betekenis, tenzij uit het verband anders blijkt:

- a) Verdrag: het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en de Protocolen daarbij;
- b) Tweede Protocol: het Tweede Protocol bij het Verdrag, waarbij aan het Europese Hof voor de rechten van de mens de bevoegdheid wordt verleend adviezen uit te brengen;
- c) Voltallige Hof: het Europese Hof voor de Rechten van de mens, dat zitting houdt in voltallige samenstelling;
- d) Kamer: elke overeenkomstig artikel 43 van het Verdrag gevormde Kamer;
- e) Hof: hetzij het voltallige Hof, hetzij de Kamers;
- f) Rechter ad hoc: ieder die niet is een gekozen rechter en die overeenkomstig artikel 43 van het Verdrag door een Verdragsluitende Partij is benoemd om als lid zitting in een Kamer te hebben;
- g) Rechter of rechters: de door de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa gekozen rechters, of de rechters ad hoc;
- h) Partijen: de Verdragsluitende Partijen die optreden als verzoekende of verdedigende Partij;
- i) Commissie: de Europese Commissie voor de Rechten van de mens;

j) Afgevaardigden van de Commissie: het lid of de leden van de Commissie, door de Commissie afgevaardigd om deel te nemen aan het onderzoek van een zaak voor het Hof;

k) Klager:

– in Deel I en in de artikelen 49 en 52 van dit reglement: de natuurlijke persoon, de niet-gouvernementele organisatie of de groep van particulieren, die een klacht heeft ingediend bij de Commissie op grond van artikel 25 van het Verdrag;

– in Deel II, met uitzondering van de artikelen 49 en 52: een zodanige persoon, organisatie of groep, wanneer deze overeenkomstig artikel 33 van dit reglement de wens te kennen heeft gegeven deel te nemen aan de procedure voor het Hof;

l) Rapport van de Commissie: het in artikel 31 van het Verdrag bedoelde rapport;

m) Comité van Ministers: het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

DEEL I

ORGANISATIE EN WERKWIJZE VAN HET HOF

HOOFDSTUK I

DE RECHTERS

Artikel 2

Berekening van de ambtstermijn

1. De duur van de ambtstermijn van een gekozen rechter wordt berekend vanaf zijn verkiezing. Wanneer een rechter evenwel wordt herkozen bij de afloop van zijn ambtstermijn, of wordt gekozen ter vervanging van een rechter wiens ambtstermijn is afgelopen dan wel binnenkort zal aflopen, wordt zijn ambtstermijn berekend vanaf de datum van die beëindiging.

2. Overeenkomstig artikel 40, vijfde lid, van het Verdrag vervult een rechter die is gekozen ter vervanging van een rechter wiens ambtstermijn niet is afgelopen, zijn functie voor de rest van de ambtstermijn van zijn voorganger.

3. Overeenkomstig artikel 40, zesde lid, van het Verdrag vervult een gekozen rechter zijn functie totdat zijn opvolger de in artikel 3 van dit reglement voorziene eed of verklaring heeft afgelegd. Daarna gaat hij voort de zaken te behandelen in verband waarmee de mondelinge behandeling (ter zitting) of, indien deze niet heeft plaatsgehad, de beraadslaging ten overstaan van hem is begonnen.

Artikel 3

Eed of plechtige verklaring

1. Alvorens zijn ambt te aanvaarden, legt elke gekozen rechter op de eerste zitting van het voltallige Hof waarop hij aanwezig is, of indien nodig voor de president, de volgende eed of plechtige verklaring af:

„Ik zweer” – of „Ik verklaar plechtig” – „dat ik mijn rechterlijke functie op eerlijke, onafhankelijke en onpartijdige wijze zal uitoefenen en dat ik geheimhouding ten aanzien van de beraadslagingen zal betrachten.”

2. Van deze handeling wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 4

Beletsel voor de uitoefening van de functie van rechter

Een rechter kan zijn functie niet vervullen wanneer hij deel uitmaakt van een regering of wanneer hij een ambt bekleedt of een beroep uitoefent, dat onverenigbaar is met zijn onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Wanneer nodig beslist het voltallige Hof.

Artikel 5

Rangorde

1. De gekozen rechters komen in rangorde na de president en de vice-president, volgens de datum van hun verkiezing; in geval van herverkiezing wordt, zelfs wanneer het geen onmiddellijke herverkiezing betreft, de periode waarin de betrokken rechter tevoren het ambt van gekozen rechter vervulde in aanmerking genomen.

2. De rangorde van rechters die op dezelfde datum zijn gekozen, wordt bepaald door hun leeftijd.

3. Rechters ad hoc komen in rangorde na de gekozen rechters, en wel volgens hun leeftijd.

Artikel 6

Aftreden

Van het aftreden van een rechter wordt kennis gegeven aan de president, die deze kennisgeving doorzendt aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa. Het aftreden brengt, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 2 en 3 van dit reglement, mee dat de zetel vacant is.

HOOFDSTUK II

PRESIDENTSCHAP VAN HET HOF

Artikel 7

Verkiezing van de president en de vice-president

1. Het Hof kiest zijn president en vice-president voor een periode van drie jaar, mits die periode niet langer is dan de duur van hun ambtstermijn. Zij zijn herkiesbaar.

2. De president en de vice-president blijven hun functie uitoefenen tot de verkiezing van hun onderscheiden opvolgers.

3. Wanneer de president of de vice-president ophoudt lid van het Hof te zijn of aftreedt vóór de normale afloop van zijn ambtstermijn, kiest het voltallige Hof een opvolger voor de rest van de desbetreffende termijn.

4. De in dit artikel bedoelde stemmingen zijn geheim; alleen de gekozen rechters die aanwezig zijn, kunnen eraan deelnemen. Wanneer geen enkele rechter een absolute meerderheid van de bedoelde rechters krijgt, vindt een stemming plaats tussen de twee rechters die de meeste stemmen hebben gekregen. Wanneer de stemmen staken, wordt de voorkeur gegeven aan de rechter die voorrang geniet krachtens artikel 5 van dit reglement.

Artikel 8

Taken van de president

De president geeft leiding aan het werk en de bureauwerkzaamheden van het Hof, en treedt op als president op de zittingen van het Hof. Hij vertegenwoordigt het Hof en is in het bijzonder verantwoordelijk voor de betrekkingen van het Hof met de autoriteiten van de Raad van Europa.

Artikel 9

Taken van de vice-president

De vice-president vervangt de president wanneer deze niet in staat is zijn functie te vervullen of wanneer het presidentschap vacant is.

Artikel 10

Vervanging van de president en de vice-president

Wanneer de president en de vice-president tegelijkertijd niet in staat

zijn hun functies te vervullen of wanneer hun ambt tegelijkertijd vacant is, wordt het presidentschap waargenomen door een andere gekozen rechter overeenkomstig de in artikel 5 van dit reglement vastgestelde rangorde.

HOOFDSTUK III

DE GRIFFIER

Artikel 11

Verkiezing van de griffier

1. Het voltallige Hof kiest zijn griffier, nadat de president in dit verband de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa heeft geraadpleegd. De kandidaten moeten in het bezit zijn van de juridische kennis en ervaring die nodig zijn om deze functie te vervullen, en moeten de beide officiële talen van het Hof voldoende beheersen.

2. De griffier wordt benoemd voor een periode van zeven jaar. Hij is herkiesbaar.

3. De in dit artikel bedoelde stemmingen zijn geheim; alleen de gekozen rechters die aanwezig zijn, nemen eraan deel. Wanneer geen enkele kandidaat een absolute meerderheid van de bedoelde rechters krijgt, vindt een stemming plaats tussen de twee kandidaten die de meeste stemmen hebben gekregen. Wanneer de stemmen staken, wordt de voorkeur gegeven aan de oudste kandidaat.

4. Alvorens zijn functie te aanvaarden, legt de griffier voor het voltallige Hof of, wanneer dit geen zitting houdt, voor de president de volgende eed of plechtige verklaring af:

„Ik zweer” – of „Ik verklaar plechtig” – „dat ik de mij als griffier van het Europese Hof voor de Rechten van de mens opgelegde taken volkomen getrouw, discreet en volgens mijn geweten zal vervullen.”

Van deze handeling wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 12

Verkiezing van de waarnemend griffier

1. Het voltallige Hof kiest eveneens een waarnemend griffier volgens de bepalingen, op de wijze en voor een periode, als in artikel 11 van dit reglement is bepaald. Het Hof raadpleegt eerst de griffier.

2. Alvorens zijn functie te aanvaarden, legt de waarnemend griffier een eed of plechtige verklaring af voor het voltallige Hof of, wanneer dit geen zitting houdt, voor de president, in soortgelijke termen als zijn

voorgeschreven voor de griffier. Van deze handeling wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 13

Overige personeelsleden en materiële uitrusting van de griffie

De president verzoekt de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, aan de griffier permanent of tijdelijk personeel en de materiële uitrusting ter beschikking te stellen die voor het Hof noodzakelijk zijn; deze bevoegdheid kan ook namens de president door de griffier worden uitgeoefend. De functionarissen van de griffie, die niet griffier of waarnemend griffier zijn, worden benoemd door de Secretaris-Generaal, met de instemming van de president dan wel van de griffier volgens instructie van de president.

Artikel 14

Taken van de griffier

1. De griffier verleent het Hof bijstand bij de uitoefening van zijn functie. Hij is verantwoordelijk voor de organisatie en werkzaamheden van de griffie onder het gezag van de president.

2. De griffier beheert het archief van het Hof; alle mededelingen en kennisgevingen, die worden gedaan door of zijn gericht aan het Hof en die verband houden met zaken die bij het Hof aanhangig zijn gemaakt of zullen worden gemaakt, lopen via hem.

3. De griffier zorgt ervoor dat de data van verzending en ontvangst van de mededelingen en kennisgevingen in verband met de bovengenoemde zaken gemakkelijk kunnen worden gecontroleerd. Mededelingen of kennisgevingen, gericht aan de agenten van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie of de eventuele vertegenwoordiger van de klager, worden geacht te zijn gericht aan de Partijen, de Commissie of de klager, al naar het geval. Op elk door de griffier ontvangen document wordt de datum van ontvangst aangetekend; de griffier zendt de afzender een ontvangstbewijs waarin deze datum en het registratienummer van het document zijn vermeld.

4. De griffier voldoet, met inachtneming van de discretie die zijn functie meebrengt, aan verzoeken om inlichtingen betreffende de werkzaamheden van het Hof, in het bijzonder wanneer het verzoeken om inlichtingen van de kant van de pers betreft. Hij doet aankondiging van de datum en het tijdstip, vastgesteld voor de openbare zittingen van het Hof, en is ervoor verantwoordelijk dat alle uitspraken van het Hof onmiddellijk voor het publiek beschikbaar zijn.

5. De werkwijze van de griffie wordt geregeld door middel van algemene instructies, opgesteld door de griffier en goedgekeurd door de president.

HOOFDSTUK IV

WERKWIJZE VAN HET HOF

Artikel 15

Zetel van het Hof

De zetel van het Europese Hof voor de Rechten van de mens bevindt zich te Straatsburg, waar de Raad van Europa is gevestigd. Het Hof kan echter, wanneer het dit nuttig acht, zijn functie elders op het grondgebied van de Lid-Staten van de Raad van Europa uitoefenen.

Artikel 16

Zittingen van het voltallige Hof

Het Hof komt in voltallige zitting bijeen steeds wanneer de uitoefening van zijn functie krachtens het Verdrag en dit reglement dat vereist. De president roept het Hof bijeen. Hij gaat daartoe over wanneer ten minste een derde van het aantal leden van het Hof dat verzoekt, en in elk geval één maal per jaar om administratieve aangelegenheden te bestuderen.

Artikel 17

Quorum

1. Het quorum van het voltallige Hof bestaat uit twaalf rechters.
2. Wanneer geen quorum aanwezig is, verdaagt de president de zitting.

Artikel 18

Openbaar karakter van de zittingen

De zittingen van het Hof zijn openbaar, tenzij het Hof in bijzondere omstandigheden anders beslist.

Artikel 19

Beraadslagingen

1. Het Hof beraadslaagt in raadkamer. De beraadslagingen blijven geheim.

2. Alleen de rechters nemen deel aan de beraadslagingen. De griffier of zijn plaatsvervanger is aanwezig, evenals de andere functionarissen van de griffie en de tolken, wier bijstand noodzakelijk wordt geacht. Niemand anders wordt toegelaten, behalve krachtens een bijzonder besluit van het Hof.

3. Elke rechter die bij een dergelijke beraadslaging aanwezig is, brengt zijn mening, met redenen omkleed, naar voren.

4. Elke kwestie waaromtrent moet worden gestemd, wordt in nauwkeurige bewoordingen gesteld in de beide officiële talen, en de tekst wordt, indien een rechter dat verlangt, vóór de stemming gedistribueerd.

5. De processen-verbaal van de zittingen van het Hof in raadkamer blijven geheim; er wordt slechts een vermelding in opgenomen van het onderwerp van de besprekingen, de stemming, de namen van degenen die voor en tegen een voorstel hebben gestemd, alsmede de verklaringen die uitdrukkelijk met het oog op opneming in het proces-verbaal zijn afgelegd.

Artikel 20

Stemming

1. De beslissingen van het Hof worden genomen met een meerderheid van stemmen van de aanwezige rechters.

2. De stemmen worden uitgebracht in de volgorde, omgekeerd aan de rangorde die is vastgesteld in artikel 5 van dit reglement.

3. Wanneer de stemmen staken, geeft de stem van de president de doorslag.

HOOFDSTUK V

DE KAMERS

Artikel 21

Samenstelling van het Hof wanneer uit het Hof een Kamer wordt gevormd

1. Wanneer een zaak bij het Hof aanhangig is gemaakt, hetzij door de

Commissie hetzij door een Verdragsluitende Staat die daartoe krachtens artikel 48 van het Verdrag bevoegd is, wordt een Kamer van zeven rechters uit het Hof gevormd.

2. Onmiddellijk nadat een zaak bij het Hof aanhangig is gemaakt, deelt de griffier alle rechters, met inbegrip van de pas benoemde rechters, mee dat een Kamer moet worden gevormd. Wanneer een rechter na ontvangst van een dergelijke mededeling, om een van de in artikel 24 van dit reglement genoemde redenen meent dat hij geen zitting kan nemen, stelt hij de griffier daarvan in kennis. De president stelt vervolgens de lijst van rechters op uit wie de Kamer kan worden gevormd.

3. Ex officio maken deel van de Kamer uit:

- a. In overeenstemming met artikel 43 van het Verdrag elke rechter die de nationaliteit van een Partij heeft;
- b. de president van het Hof of, wanneer deze er niet is, de vice-president, mits zij geen zitting hebben krachtens letter a hierboven.

4. Voor het overige wordt de Kamer samengesteld uit de andere rechters die voorkomen op de in het tweede lid bedoelde lijst, hetzij als rechters hetzij als plaatsvervangers; zij worden daartoe uitgenodigd in de volgorde die wordt bepaald door loting, verricht door de president van het Hof in aanwezigheid van de griffier.

5. Als president van de Kamer treedt de rechter op die zitting heeft krachtens lid 3(b), of, wanneer deze er niet is, een rechter die krachtens het vierde lid is aangewezen als lid van de Kamer, overeenkomstig de in artikel 5 van dit Reglement voorziene rangorde.

Wanneer de president van de Kamer verhinderd is of zich terugtrekt, wordt hij vervangen door de vice-president of, wanneer hetzelfde voor deze geldt, door een rechter die krachtens het vierde lid is aangewezen als lid van de Kamer, overeenkomstig de genoemde rangorde. Wanneer de verhindering of terugtrekking echter korter dan 24 uur voor de aanvang, dan wel tijdens of na afloop van de zitting plaatsvindt, wordt zijn plaats, overeenkomstig de genoemde rangorde, ingenomen door een van de rechters die is uitgenodigd om aanwezig te zijn of die aanwezig is op de zitting.

6. Wanneer de president van het Hof constateert dat twee zaken dezelfde Partij of Partijen betreffen en gelijksoortige vragen doen rijzen, kan hij de tweede zaak naar de Kamer verwijzen die reeds is gevormd of die wordt gevormd voor de bestudering van de eerste zaak, dan wel, wanneer daarvan nog geen sprake is, overgaan tot de vorming van één Kamer voor de bestudering van beide zaken.

Artikel 22

Plaatsvervangende rechters

1. De plaatsvervangende rechters worden, in bij loting bepaalde volg-

orde, uitgenodigd de rechters te vervangen die op grond van artikel 21, vierde lid, van dit reglement als lid van de Kamer zijn aangewezen.

2. De aldus vervangen rechters maken geen deel meer uit van de Kamer.

3. De plaatsvervangende rechters ontvangen de stukken die betrekking hebben op de procedure. De president kan een of meer van hen oproepen in de bovenvermelde volgorde om de mondelinge behandeling (ter zitting) en de beraadslagingen bij te wonen.

Artikel 23

Rechters ad hoc

1. Wanneer zich onder de leden van het Hof geen gekozen rechter bevindt die de nationaliteit van een Partij heeft, of wanneer de rechter die in die hoedanigheid is uitgenodigd, verhinderd is zitting te hebben of zich terugtrekt, nodigt de president van het Hof die Partij uit hem binnen dertig dagen mee te delen of zij hetzij een andere gekozen rechter wenst aan te wijzen om zitting te nemen, hetzij iemand anders als rechter ad hoc, die aan de in artikel 39, derde lid, van het Verdrag opgenomen vereisten voldoet, en, in het bevestigende geval, terzelfder tijd de naam van de aangewezenen op te geven. Het bovenstaande geldt eveneens wanneer de aldus aangewezenen verhinderd is zitting te hebben of zich terugtrekt.

2. De betrokken Partij wordt geacht afstand van dit recht tot aanwijzing te hebben gedaan wanneer zij niet binnen dertig dagen antwoordt.

3. Een rechter ad hoc legt, bij de aanvang van de eerste zitting die is vastgesteld voor het onderzoek van de zaak nadat hij is benoemd, de in artikel 3 van dit reglement voorziene eed of plechtige verklaring af. Van deze handeling wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 24

Verhinderung, terugtrekking en vrijstelling

1. Elk lid dat is verhinderd de zittingen waarvoor hij is opgeroepen bij te wonen, geeft daarvan zo spoedig mogelijk kennis aan de president van de kamer of aan de griffier.

2. Een rechter mag niet deelnemen aan het onderzoek van een zaak waarbij hij persoonlijk belang heeft, dan wel met betrekking waartoe hij eerder is opgetreden als vertegenwoordiger, advocaat of adviseur van iemand die belang heeft bij de zaak, als lid van een rechterlijk college of een met onderzoek belaste commissie, of in enige andere hoedanigheid.

3. Wanneer een rechter zich om een van de genoemde redenen, dan

wel om een bijzondere reden, terugtrekt, stelt hij de president daarvan in kennis, die hem vrijstelt zitting te nemen.

4. Wanneer de president van mening is dat er voor een rechter reden bestaat zich terug te trekken, treedt hij met deze in overleg; ingeval beiden van mening verschillen, beslist het Hof.

5. Elke rechter die is uitgenodigd zitting te hebben in een of meer recente zaken kan, op zijn verzoek, door de president worden vrijgesteld in een nieuwe zaak zitting te nemen.

Artikel 25

Gemeenschappelijk belang

1. Wanneer de verscheidene Partijen een gemeenschappelijk belang hebben, worden zij voor de toepassing van dit hoofdstuk als één Partij beschouwd. De president van het Hof verzoekt hun onderling tot overeenstemming te komen over de aanwijzing van één enkele gekozen rechter of rechter ad hoc overeenkomstig artikel 43 van het Verdrag. Wanneer de Partijen geen overeenstemming kunnen bereiken, kiest de president bij loting uit degenen die door die Partijen als rechter zijn voorgesteld de rechter, uitgenodigd ex officio zitting te hebben. Vervolgens worden de andere rechters en plaatsvervangende rechters door de president bij loting gekozen uit de gekozen rechters die geen onderdaan van een van deze Partijen zijn.

2. Bij verschil van mening over de vraag of een gemeenschappelijk belang bestaat, beslist het voltallige Hof.

DEEL II

PROCEDURE

HOOFDSTUK I

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 26

Afwijking in bepaalde gevallen

Het in dit deel bepaalde vormt geen beletsel voor het Hof daarvan af te wijken in verband met het onderzoek van een bepaalde zaak, met instemming van de Partij of Partijen en na raadpleging van de afgevaardigden van de Commissie en de verzoeker.

Artikel 27

Officiële talen

1. De officiële talen van het Hof zijn het Engels en het Frans.
2. Een Partij kan, uiterlijk ter gelegenheid van de in artikel 38 van dit reglement voorziene raadpleging, de president toestemming vragen bij de mondelinge behandeling (ter zitting) een andere taal te gebruiken. Wanneer een dergelijke toestemming door de president wordt gegeven, dient de betrokken Partij te zorgen voor de vertaling in het Engels of het Frans van de uiteenzettingen en verklaringen van haar agent, advocaten of adviseurs, en de andere extra kosten die het gebruik van een niet-officiële taal meebrengt ten belope van het bedrag dat door de president in elk afzonderlijk geval wordt bepaald.
3. De president kan de klager, alsmede ieder die de afgevaardigden krachtens artikel 29, eerste lid, van dit reglement bijstaat, toestemming geven een niet-officiële taal te gebruiken. In dat geval treft de griffier de nodige voorzieningen voor de schriftelijke of mondelinge vertaling van hun opmerkingen of verklaringen in het Engels en het Frans.
4. Alle getuigen, deskundigen en anderen, die voor het Hof verschijnen, kunnen hun eigen taal gebruiken wanneer zij geen voldoende kennis van het Engels of het Frans bezitten. In dat geval treft de griffier de nodige voorzieningen voor de vertaling van de verklaringen van de getuigen, deskundigen en anderen in het Engels en het Frans.
5. Alle uitspraken van het Hof worden in het Engels en het Frans gedaan; tenzij het Hof anders beslist, zijn beide teksten authentiek.

Artikel 28

Vertegenwoordiging van de Partijen

De Partijen worden vertegenwoordigd door agenten, die zich door advocaten of adviseurs kunnen doen bijstaan.

Artikel 29

Betrekkingen tussen het Hof en de Commissie en publikatie van het rapport van de Commissie

1. De Commissie vaardigt een of meer van haar leden af om deel te nemen aan het onderzoek van een zaak voor het Hof. De afgevaardigden kunnen door anderen worden bijgestaan.
2. Het Hof betreft, ongeacht of een zaak door een Verdragsluitende Partij of door de Commissie aangehangig is gemaakt, het rapport van de Commissie bij zijn overwegingen.

3. De griffier draagt, tenzij de president anders beslist, er zorg voor dat het bedoelde rapport zo spoedig mogelijk nadat de zaak voor het Hof aanhangig is gemaakt openbaar wordt gemaakt.

Artikel 30

Vertegenwoordiging van de klager

1. De klager wordt vertegenwoordigd door een advocaat die bevoegd is in een Verdragsluitende Partij zijn beroep uit te oefenen en op het grondgebied van een dergelijke Partij woont, of door iemand anders met toestemming van de president. De president kan de verzoeker echter toestaan zelf zijn zaak te verdedigen; in dat geval kan deze, indien nodig, door een advocaat of iemand anders als bedoeld, worden bijgestaan.

2. Tenzij de president anders beslist, moet de advocaat of de andere persoon die de klager vertegenwoordigt of bijstaat, of de verzoeker zelf wanneer hij toestemming vraagt zelf zijn zaak te verdedigen, voldoende kennis van een van de beide officiële talen van het Hof bezitten.

Artikel 31

Mededelingen, betekeningen en dagvaardingen, gericht aan anderen dan de agenten van de Partijen of de afgevaardigden van de Commissie

1. Wanneer het Hof met het oog op een mededeling, betekening of dagvaarding, gericht aan anderen dan de agenten van de Partijen of de afgevaardigden van de Commissie, de medewerking noodzakelijk acht van de regering van de Staat op wiens grondgebied die mededeling, betekening of dagvaarding gevolg moet hebben, richt de president zich rechtstreeks tot die regering om de nodige faciliteiten te verkrijgen.

2. Het bovenstaande geldt eveneens wanneer het Hof een onderzoek ter plaatse wil verrichten of doen verrichten om feiten vast te stellen of bewijsmateriaal te verzamelen, dan wel de verschijning van iemand beveelt die op dat grondgebied woont of daardoor op doorreis is.

HOOFDSTUK II

INLEIDING VAN DE PROCEDURE

Artikel 32

Deponering van het verzoekschrift

1. Een Verdragsluitende Partij die voornemens is krachtens artikel 48 van het Verdrag een zaak bij het Hof aanhangig te maken, deponeert bij

de griffie een verzoekschrift in 40-voud, waarin zijn vermeld:

- a. de partijen in de procedure voor de Commissie;
- b. de datum waarop de Commissie haar rapport heeft aanvaard;
- c. de datum waarop het rapport aan het Comité van Ministers is gezonden;
- d. het onderwerp van het verzoekschrift;
- e. de naam en het adres van degene die is aangewezen als agent.

2. Wanneer de Commissie voornemens is een zaak krachtens artikel 48 van het Verdrag bij het Hof aanhangig te maken, deponeert zij bij de griffie een verzoekschrift in 40-voud, ondertekend door de president van de Commissie; in het verzoekschrift zijn de in de letters a, b, c en d van het eerste lid van dit artikel bedoelde gegevens vermeld, alsmede de namen en adressen van de afgevaardigden van de Commissie.

Artikel 33

Mededelingen in verband met het verzoekschrift

1. De griffier zendt, na ontvangst van een verzoekschrift, een exemplaar daarvan:

- a. aan de president, de vice-president en de rechters, alsmede, al naar het geval,
- b. aan elke in artikel 48 van het Verdrag genoemde Partij,
- c. aan de Commissie,
- d. aan de natuurlijke persoon, de niet-gouvernementele organisatie of de groep van particulieren, die de zaak krachtens artikel 25 van het Verdrag bij de Commissie aanhangig heeft gemaakt.

Hij stelt, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, eveneens het Comité van Ministers in kennis van de deponeering van het verzoekschrift.

2. Bij de in de letters a, b en d van het eerste lid genoemde exemplaren is een kopie van het rapport van de Commissie gevoegd.

3. Bij toezending van de in de letters b, c en d van het eerste lid bedoelde exemplaren, verzoekt de griffier:

- a. de Verdragsluitende Partij waartegen de klacht aanhangig was gemaakt voor de Commissie, hem binnen twee weken de naam en het adres van haar agent op te geven;
- b. elke andere Partij die krachtens artikel 48 van het Verdrag de bevoegdheid lijkt te hebben een zaak bij het Hof aanhangig te maken en geen gebruik van die bevoegdheid heeft gemaakt, hem binnen vier weken mee te delen of zij aan de procedure wenst deel te nemen en, in het bevestigende geval, hem tegelijkertijd de naam en het adres van haar agent op te geven;
- c. de Commissie hem zo spoedig mogelijk de namen en adressen van haar afgevaardigden op te geven;

d. de natuurlijke persoon, de niet-gouvernementele organisatie of de groep van particulieren, die de zaak krachtens artikel 25 van het Verdrag bij de Commissie aanhangig had gemaakt, hem binnen twee weken op te geven

– of zij aan de bij het Hof aanhangige procedure deel wensen te nemen;

– in het bevestigende geval de naam en het adres van de door hen overeenkomstig artikel 30 van dit reglement aangewezen persoon.

Artikel 34

Beslissing over de vraag of een Verdragsluitende Partij bevoegd is een zaak bij het Hof aanhangig te maken

Wanneer twijfel bestaat, of een geschil is gerezen over de vraag of een Verdragsluitende Partij krachtens artikel 48 van het Verdrag bevoegd is een zaak bij het Hof aanhangig te maken, legt de president die vraag ter beslissing voor aan het voltallige Hof.

Artikel 35

Kennisgeving van de samenstelling van de Kamer

Zodra een Kamer is gevormd voor het onderzoek van een zaak, deelt de griffier de samenstelling daarvan mee aan de rechters, de agenten van de Partijen, de Commissie en de klager.

Artikel 36

Voorlopige maatregelen

1. Voordat de samenstelling van een Kamer heeft plaatsgevonden, kan de president van het Hof op verzoek van een Partij, de Commissie, de klager of elke andere betrokken persoon, dan wel uit eigen beweging, de Partijen de voorlopige maatregelen noemen waarvan de aanvaarding door hen wenselijk is. Dezelfde bevoegdheid heeft de Kamer, wanneer zij is samengesteld of, wanneer de Kamer geen zitting heeft, de president daarvan.

2. Van deze maatregelen wordt onmiddellijk aan het Comité van Ministers kennis gegeven.

HOOFDSTUK III

ONDERZOEK VAN DE ZAKEN

Artikel 37

Schriftelijke procedure

1. De president van de Kamer raadpleegt de agenten van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie of, indien dezen nog niet zijn aangewezen, de voorzitter van de Commissie, en de klager over de vraag of zij ieder voor zich een schriftelijke procedure noodzakelijk achten. In het bevestigende geval stelt hij de termijnen vast voor de indiening van de memorie, memories of andere documenten.

2. De president kan, in het belang van een juiste rechtsbedeling, elke Verdragsluitende Staat die geen partij bij de procedure is, uitnodigen of toestaan schriftelijke opmerkingen over te leggen binnen de termijn en over de onderwerpen, die door hem zijn aangegeven. Hij kan eveneens ieder ander dan de klager, die bij de zaak is betrokken, daartoe uitnodigen of toestemming geven.

3. Wanneer twee zaken krachtens artikel 21, zesde lid, van dit reglement naar eenzelfde Kamer zijn verwezen, kan de president daarvan, in het belang van een juiste rechtsbedeling en na raadpleging van de agenten van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie en de klagers bevelen dat de beide zaken tegelijkertijd worden behandeld, onder voorbehoud van een besluit van de kamer betreffende de voeging van de zaken.

4. De memories, opmerkingen en daarbij gevoegde documenten worden bij de griffie gedeponeerd, en wel in 40-voud wanneer zij afkomstig zijn van een Partij, een andere Staat of de Commissie. De griffier zendt kopieën toe aan de rechters, de agenten van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie en de klager, al naar het geval.

Artikel 38

Vaststelling van de datum waarop de mondelinge procedure begint

De president van de Kamer stelt, na raadpleging van de agenten van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie en de klager, de datum vast waarop de mondelinge procedure begint. De griffier stelt hen van de aldus genomen beslissing in kennis.

Artikel 39

Verloop van de mondelinge behandeling

De president van de Kamer leidt de debatten. Hij bepaalt de volgorde

waarin de agenten, advocaten of adviseurs van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie, degenen die overeenkomstig artikel 29, eerste lid, van dit reglement de afgevaardigden bijstaan en de klager worden opgeroepen het woord te voeren.

Artikel 40

Verkrijging van bewijs

1. De Kamer kan, op verzoek van een Partij, de afgevaardigden van de Commissie, de klager of een derde partij die is uitgenodigd of wie het is toegestaan krachtens artikel 37, tweede lid, van dit reglement schriftelijke opmerkingen over te leggen, dan wel uit eigen beweging, zich al het bewijsmateriaal verschaffen waarvan zij meent dat het opheldering over de feiten betreffende de zaak kan geven. De Kamer kan met name besluiten diegenen als getuige, deskundige of in een andere hoedanigheid te horen wier verklaringen volgens haar verwachting van nut kunnen zijn bij de vervulling van haar taak.

Wanneer de Kamer geen zitting houdt, kan de president bij wijze van voorbereidende maatregel de in het voorgaande lid genoemde bevoegdheid uitoefenen, onder voorbehoud van de beslissing van de Kamer over de vraag of het bewijsmateriaal dat de president aldus heeft verkregen of heeft trachten te verkrijgen ter zake dienend is.

2. De Kamer kan elke persoon of instelling die zij verkiest, verzoeken over een bepaald punt bewijsmateriaal te verzamelen, een mening te geven of verslag uit te brengen.

3. Wanneer overeenkomstig de voorgaande leden een rapport is opgesteld en het verzoek daartoe is uitgegaan van een Partij, worden de daarop betrekking hebbende kosten door die Partij betaald, tenzij de Kamer anders beslist. In de andere gevallen beslist de Kamer of de kosten worden betaald door de Raad van Europa, dan wel in rekening worden gebracht aan een klager of een derde partij, op wiens of wier verzoek het rapport was opgesteld. In alle gevallen wordt het bedrag van de kosten door de president vastgesteld.

4. De Kamer kan in elke stand van de procedure een of meer van haar leden machtigen een onderzoek, al dan niet ter plaatse, uit te voeren of op andere wijze bewijsmateriaal te verzamelen.

Artikel 41

Oproeping van getuigen, deskundigen en anderen; kosten van verschijning

1. Getuigen, deskundigen en anderen, die de Kamer of de president van de Kamer besluit te horen, worden opgeroepen door de griffier.

Wanneer zij op verzoek van een Partij verschijnen, worden de kosten van hun verschijning door die Partij betaald, tenzij de Kamer anders beslist. In de andere gevallen beslist de Kamer of de kosten worden betaald door de Raad van Europa, dan wel in rekening worden gebracht aan een klager of een derde partij als bedoeld in artikel 40, eerste lid, van dit reglement, op wiens verzoek de opgeroepene is verschenen. In alle gevallen wordt het bedrag van de kosten, indien nodig, door de president vastgesteld.

2. In de oproeping zijn vermeld:

- de desbetreffende zaak;
- het onderwerp van het onderzoek, van het deskundigenrapport of van de andere maatregelen, door de Kamer of de president van de Kamer bevolen;
- de voorzieningen die zijn getroffen voor de betaling van de aan de opgeroepene te verlenen vergoeding.

Artikel 42

Door de getuigen en deskundigen af te leggen eed of plechtige verklaring

1. Elke getuige legt, nadat zijn identiteit is vastgesteld en voordat hij getuigenis aflegt, de volgende eed of plechtige verklaring af:

„Ik zweer” – of „Ik verklaar plechtig, naar eer en geweten” – „dat ik de waarheid, de gehele waarheid en niets dan de waarheid, zal zeggen.”

Van deze handeling wordt proces-verbaal opgemaakt.

2. Elke deskundige legt, nadat zijn identiteit is vastgesteld en voordat hij zijn taak vervult, de volgende eed of plechtige verklaring af:

„Ik zweer” – of „Ik verklaar plechtig” – „dat ik mijn taak naar eer en geweten zal vervullen.”

Van deze handeling wordt proces-verbaal opgemaakt. Deze eed of plechtige verklaring kan worden afgelegd ten overstaan van de president van de Kamer, dan wel een door de president aangewezen rechter of andere openbare autoriteit.

Artikel 43

Bezwaar tegen een getuige of deskundige; informatieve ondervraging

De Kamer beslist in geschillen die ontstaan wanneer bezwaar wordt gemaakt tegen een getuige of deskundige. Zij kan bij wijze van informatie iemand horen die niet als getuige kan worden gehoord.

Artikel 44

Tijdens de mondelinge behandeling gestelde vragen

1. De president en elke andere rechter kunnen vragen stellen aan de agenten, advocaten en adviseurs van de Partijen, de getuigen en deskundigen, de afgevaardigden en de Commissie, de klager en ieder ander die voor de Kamer verschijnt.

2. De getuigen, deskundigen en de anderen als bedoeld in artikel 40, eerste lid, van dit reglement bedoelde personen kunnen, onder toezicht van de president, worden ondervraagd door de agenten, advocaten of adviseurs van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie, degenen die de afgevaardigden overeenkomstig artikel 29, eerste lid, van dit reglement bijstaan, en de klager. Wanneer wordt betwist dat een gestelde vraag ter zake dienend is, beslist de Kamer.

Artikel 45

Niet-verschijning en aflegging van valse verklaringen

1. Wanneer een getuige of een ander die naar behoren is opgeroepen, zonder geldige reden niet verschijnt of weigert een getuigenverklaring af te leggen, stelt de griffier, op verzoek van de president, de Verdragssluitende Partij onder wier jurisdictie die getuige of andere persoon valt daarvan in kennis. Hetzelfde geldt wanneer een getuige of deskundige naar de mening van de Kamer in strijd heeft gehandeld met de in artikel 42 van dit reglement voorziene eed of plechtige verklaring.

Artikel 46

Stenografisch verslag van de mondelinge behandeling

1. De griffier is verantwoordelijk voor de opstelling van een woordelijk stenografisch verslag van elke mondelinge behandeling. Daarin worden vermeld:

- a. de samenstelling van de Kamer tijdens de behandeling;
- b. de namen van degenen die voor het Hof verschijnen, d.w.z. agenten, advocaten en adviseurs van de Partijen, afgevaardigden van de Commissie en van hen die dezen bijstaan, klagers, Verdragssluitende Staten en anderen als bedoeld in artikel 37, tweede lid, van dit reglement;
- c. de voor- en achternamen, de hoedanigheid en de woonplaats van de getuigen, deskundigen en anderen die worden gehoord;
- d. de tekst van de afgelegde verklaringen, gestelde vragen en gegeven antwoorden;
- e. de tekst van elke door de Kamer tijdens de mondelinge behandeling genomen beslissing.

2. De agenten, advocaten en adviseurs van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie, de klager en de getuigen, deskundigen en anderen als bedoeld in de artikelen 29, eerste lid, en 40, eerste lid, van dit reglement ontvangen het woordelijke verslag van hun pleidooien, verklaringen en getuigenverklaringen, zodat zij, onder toezicht van de griffier of de president van de Kamer, verbeteringen kunnen aanbrengen; deze verbeteringen mogen echter in geen geval de zin en strekking ervan wijzigen. De griffier stelt overeenkomstig de instructies van de president de in dit verband geldende termijnen vast.

3. Nadat eventuele verbeteringen zijn aangebracht, vormt het verslag bewijs van de inhoud daarvan.

Artikel 47

Preliminaire excepties

1. Een Partij die een preliminaire exceptie wenst op te werpen, moet een schriftelijke verklaring indienen waarin de exceptie en de reden daarvoor zijn vermeld, uiterlijk op het oogenblik waarop hetzij die Partij de president ervan in kennis stelt niet voornemens te zijn een memorie in te dienen, hetzij de krachtens artikel 37, eerste lid, van dit reglement gestelde termijn voor de indiening van haar eerste memorie afloopt.

2. Het voordragen van een dergelijke exceptie schorst de procedure over de hoofdzaak niet, tenzij de Kamer anders beslist. In elk geval beslist de Kamer over de exceptie of voegt deze bij de hoofdzaak, na de in hoofdstuk III vastgestelde procedure te hebben gevolgd.

Artikel 48

Afvoering van de rol

1. Wanneer de Partij die de zaak bij het Hof aanhangig heeft gemaakt de griffier kennis geeft van haar voornemen de zaak niet voort te zetten, en wanneer de andere Partijen er mee instemmen dat de procedure niet wordt voortgezet, beslist de Kamer, na raadpleging van de Commissie en de klager, of er aanleiding bestaat daarmee in te stemmen de zaak dienovereenkomstig van de rol af te voeren.

2. Wanneer aan de Kamer mededeling wordt gedaan van een minnelijke schikking, een regeling of een ander feit waardoor de zaak kan worden opgelost, kan zij, na raadpleging, indien nodig, van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie en de klager, de zaak van de rol afvoeren.

3. Het afvoeren van een zaak van de rol vindt plaats door middel van een uitspraak, die de president aan het Comité van Ministers toezendt om dit in staat te stellen overeenkomstig artikel 54 van het Verdrag toe

te zien op de nakoming van eventuele verplichtingen die zijn verbonden aan het niet-voortzetten of de oplossing van de zaak.

4. De Kamer kan, gelet op de krachtens artikel 19 van het Verdrag aan het Hof opgelegde verantwoordelijkheid, besluiten het onderzoek van de zaak voort te zetten, niettegenstaande het in het eerste en tweede lid van dit artikel bedoelde niet-voortzetten, een minnelijke schikking, regeling of ander feit.

Artikel 49

Eventuele toepassing van artikel 50 van het Verdrag

1. Wanneer in het document waarbij de procedure is ingeleid geen voorstellen of opmerkingen over de toepassing van artikel 50 van het Verdrag aan het Hof zijn voorgelegd, kunnen deze in elk stadium van de schriftelijke of mondelinge procedure door een Partij, de Commissie of de klager worden ingediend.

2. De Kamer kan op elk ogenblik tijdens de procedure een Partij, de Commissie en de klager uitnodigen opmerkingen over dit onderwerp over te leggen.

Artikel 50

Verwijzing door de Kamer naar het voltallige Hof

1. Wanneer in een bij een Kamer aanhangige zaak een of meer belangrijke vragen rijzen die betrekking hebben op de interpretatie van het Verdrag, kan de Kamer de zaak op elk ogenblik tijdens de procedure naar het voltallige Hof verwijzen.

2. Wanneer de zaak naar het voltallige Hof is verwezen, kan dit hetzij kennis nemen van de gehele zaak, hetzij, na uitspraak te hebben gedaan over de bedoelde vraag of vragen, de terugverwijzing naar de Kamer bevelen, die daarna wederom bevoegd is ten aanzien van het resterende gedeelte van de zaak.

3. Alle regelingen inzake de Kamers zijn van overeenkomstige toepassing op de procedures voor het voltallige Hof.

4. Wanneer een voor een Kamer aanhangige zaak krachtens het eerste lid van dit artikel naar het voltallige Hof is verwezen, heeft elke rechter ad hoc die lid is van die Kamer zitting in het voltallige Hof.

HOOFDSTUK IV

UITSPRAKEN

Artikel 51

Verstekprocedure

Wanneer een Partij niet verschijnt of haar zaak niet voordraagt, beslist de Kamer de zaak met inachtneming van het in artikel 48 van dit reglement bepaalde.

Artikel 52

Inhoud van de uitspraak

1. In de uitspraak worden opgenomen:
 - a. de namen van de president en de rechters, die deel uitmaken van de Kamer, alsmede de namen van de griffier en eventueel van de waarnemend griffier;
 - b. de data waarop de uitspraak is aangenomen en in het openbaar uitgesproken;
 - c. de namen van de Partij of Partijen;
 - d. de namen van de agenten, advocaten of adviseurs van de Partij of Partijen;
 - e. de namen van de afgevaardigden van de Commissie en van degenen die hen bijstaan;
 - f. de naam van de klager;
 - g. een verslag van de procedure;
 - h. de conclusies van de Partij of Partijen, en eventueel van de afgevaardigden van de Commissie en van de klager;
 - i. de feiten betreffende de zaak;
 - j. de juridische overwegingen;
 - k. de beslissing;
 - l. een eventuele beslissing over de kosten;
 - m. het aantal rechters dat de meerderheid heeft gevormd;
 - n. een eventuele aanduiding, welke van de beide teksten van de uitspraak, de Engelse of de Franse, authentiek is.
2. Elke rechter die heeft deelgenomen aan het onderzoek van een zaak heeft het recht bij de uitspraak een afzonderlijke, met die uitspraak overeenstemmende of van die uitspraak afwijkende mening te voegen, dan wel een eenvoudige verklaring dat hij een afwijkende mening heeft.

Artikel 53

Uitspraak inzake de toepassing van artikel 50 van het Verdrag

1. Wanneer de Kamer een inbreuk op het Verdrag constateert, geeft

zij in dezelfde uitspraak een beslissing over de toepassing van artikel 50 van het Verdrag, wanneer die zaak, na krachtens artikel 49 van dit reglement naar voren te zijn gebracht, in staat van wijzen verkeert; wanneer dat niet het geval is, houdt de Kamer haar geheel of gedeeltelijk aan en stelt de verdere procedure vast. Wanneer de zaak echter niet krachtens artikel 49 van dit reglement naar voren is gebracht, stelt de Kamer een termijn waarin een Partij, de Commissie of de klager haar naar voren kan brengen.

2. Met het oog op het doen van een uitspraak over de toepassing van artikel 50 van het Verdrag is de Kamer zoveel mogelijk samengesteld uit de rechters die zitting hebben gehad om de hoofdzaak te onderzoeken. De rechters die geen lid van het Hof meer zijn, worden teruggestuurd om de zaak overeenkomstig artikel 40, zesde lid, van het Verdrag te behandelen; in geval van overlijden, verhindering, terugtrekking of vrijstelling echter wordt de betrokken rechter vervangen op de wijze als was toegepast voor zijn aanwijzing voor de Kamer.

3. Wanneer de uitspraak waarin een inbreuk op het Verdrag is geconstateerd, krachtens artikel 50 van dit reglement is gedaan en daarin geen beslissing over de toepassing van artikel 50 van het Verdrag is opgenomen, kan het voltallige Hof, onverminderd het in het eerste lid van dit artikel bepaalde, de zaak terugverwijzen naar de Kamer.

4. Wanneer aan het Hof wordt meegedeeld dat een regeling tussen de benadeelde Partij en de aansprakelijke Partij tot stand is gekomen, gaat het Hof na of deze regeling billijk is en, wanneer het Hof het billijke karakter daarvan constateert, voert het de zaak van de rol af door middel van een uitspraak. In een dergelijk geval is artikel 48, derde lid, van dit reglement van toepassing.

Artikel 54

Ondertekening, voorlezing in het openbaar en toezending van de uitspraak

1. De uitspraak wordt door de president en de griffier ondertekend.

2. De uitspraak wordt voorgelezen door de president of een andere daartoe door hem aangewezen rechter, op een openbare zitting in een van de beide officiële talen; de overige rechters hoeven niet aanwezig te zijn. De agenten van de Partijen, de afgevaardigden van de Commissie en de klager worden tijdig op de hoogte gesteld van de datum en het tijdstip van het voorlezen van de uitspraak.

Wanneer het echter een uitspraak betreft waarbij een zaak van de rol is afgevoerd, of die verband houdt met de toepassing van artikel 50 van het Verdrag, kan de president bevelen dat de in het vierde lid van dit artikel voorziene kennisgeving als voorlezing in het openbaar geldt.

3. De uitspraak wordt door de president aan het Comité van Ministers toegezonden.

4. Het originele exemplaar, naar behoren ondertekend en gezegeld, wordt in het archief van het Hof gedeponereerd. De griffier zendt een gewaarmerkt afschrift aan de Partij of Partijen, de Commissie, de klager, de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, de in artikel 37, tweede lid, van dit reglement bedoelde Verdragsluitende Staten en personen, en aan alle overige rechtstreeks betrokkenen.

Artikel 55

Publikatie van uitspraken en andere documenten

1. De griffier is verantwoordelijk voor de publikatie van:

- de uitspraken van het Hof;
- de documenten met betrekking tot de procedure, met inbegrip van het rapport van de Commissie maar met uitzondering van documenten waarvan het naar het oordeel van de president niet noodzakelijk is dat zij worden gepubliceerd;
- de woordelijke verslagen van de openbare zittingen;
- alle documenten waarvan het naar het oordeel van de president nuttig is dat zij worden gepubliceerd.

De publikatie geschiedt in de beide officiële talen wanneer het uitspraken, verzoeken waarbij een procedure aanhangig was gemaakt en de rapporten van de Commissie betreft; de andere documenten worden gepubliceerd in de officiële taal waarin zij in de procedure naar voren zijn gebracht.

2. Documenten die bij de griffie zijn gedeponereerd en niet zijn gepubliceerd, zijn voor het publiek toegankelijk, tenzij de president, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van een Partij, de Commissie, de klager of een andere betrokkene, anders beslist.

Artikel 56

Verzoek tot uitleg van een uitspraak

1. Een Partij en de Commissie kunnen een verzoekschrift tot uitleg van een uitspraak indienen binnen drie jaar nadat deze in het openbaar is uitgesproken.

2. In het verzoekschrift worden nauwkeurig het punt of de punten uit de beslissing van de uitspraak aangegeven, waaromtrent de uitleg wordt gevraagd. Het verzoekschrift wordt in 40-voud bij de griffie ingediend.

3. De griffie zendt het verzoekschrift toe aan een mogelijke andere Partij, de Commissie en de klager, al naar het geval, en nodigt hen uit eventuele schriftelijke opmerkingen over te leggen binnen een door de

president van de Kamer vastgestelde termijn. De president van de Kamer bepaalt ook een datum voor de openbare zitting, in het geval dat de Kamer besluit deze te houden.

De schriftelijke opmerkingen worden bij de griffie gedeponeerd, in 40-voud wanneer zij afkomstig zijn van een Partij of de Commissie.

4. Het verzoekschrift tot uitleg wordt onderzocht door de Kamer die de uitspraak heeft gedaan, en die zoveel mogelijk uit dezelfde rechters is samengesteld. De rechters die geen lid van het Hof meer zijn, worden teruggeroepen om de zaak overeenkomstig artikel 40, zesde lid, van het Verdrag te behandelen; in geval van overlijden, verhindering, terugtrekking of vrijstelling echter wordt de betrokken rechter vervangen op de wijze als was toegepast voor zijn aanwijzing voor de Kamer.

5. De Kamer beslist in de vorm van een uitspraak.

Artikel 57

Verzoek tot herziening van een uitspraak

1. Een Partij of de Commissie kan, wanneer een feit is ontdekt dat naar zijn aard van beslissende invloed kan zijn en ten tijde van de uitspraak noch aan het Hof noch aan die Partij of de Commissie bekend was, bij het Hof een verzoekschrift indienen tot herziening van die uitspraak binnen zes maanden nadat de Partij of de Commissie, al naar het geval, kennis van dat feit heeft gekregen.

2. In het verzoekschrift wordt de uitspraak vermeld waarvan herziening wordt gevraagd, alsmede de nodige gegevens waaruit blijkt dat aan de in het eerste lid voorziene eisen is voldaan. Bij het verzoekschrift zijn alle documenten gevoegd, hetzij het origineel hetzij in afschrift, ter ondersteuning van het verzoek. Het verzoekschrift en de genoemde documenten worden in 40-voud bij de griffie gedeponeerd.

3. De griffier zendt het verzoekschrift aan een mogelijke andere Partij, de Commissie en de klager, al naar het geval, en nodigt hen uit eventuele schriftelijke opmerkingen over te leggen binnen een door de president vastgestelde termijn. De president bepaalt ook een datum voor de openbare zitting, in het geval dat de Kamer besluit deze te houden.

De schriftelijke opmerkingen worden bij de griffie gedeponeerd, in 40-voud wanneer zij afkomstig zijn van een Partij of de Commissie.

4. Het verzoek tot herziening wordt onderzocht door een overeenkomstig artikel 43 van het Verdrag gevormde Kamer, die beslist of het verzoek krachtens het eerste lid van dit artikel ontvankelijk is. In het bevestigende geval verwijst de Kamer het verzoekschrift naar de Kamer die de oorspronkelijke uitspraak had gedaan; wanneer dat door omstandigheden onmogelijk is, blijft het verzoekschrift echter bij de eerstbedoelde Kamer aanhangig, die onderzoekt of het gegrond is.

5. De Kamer beslist in de vorm van een uitspraak.

HOOFDSTUK V

ADVIEZEN

Artikel 58

Bij het geven van adviezen past het Hof, naast het in het Tweede Protocol bepaalde, de volgende bepalingen toe. Het past eveneens de andere bepalingen van dit reglement toe voor zover het dat nuttig acht.

Artikel 59

1. Het verzoekschrift waarbij advies wordt gevraagd, wordt in 40-voud bij de griffie ingediend. Er wordt volledig en duidelijk de vraag in aangegeven waarover aan het Hof advies wordt verzocht, en bovendien:

- a. de datum waarop het Comité van Ministers de in artikel 1, derde lid, van het Tweede Protocol beslissing heeft genomen;
- b. de namen en adressen van degene of degenen, die door het Comité van Ministers zijn aangewezen om het Hof de inlichtingen te verstrekken die het eventueel verlangt.

Bij het verzoekschrift zijn alle documenten gevoegd die inzicht in de vraag kunnen geven.

Artikel 60

1. De griffier zendt, na ontvangst van een verzoekschrift, een exemplaar daarvan aan de president, de vice-president en de rechters, alsmede aan de Commissie.

2. Hij deelt de Verdragsluitende Partijen mee dat zij schriftelijke opmerkingen aan het Hof kunnen voorleggen. De president kan beslissen dat, op grond van de aard van de vraag, een overeenkomstige uitnodiging aan de Commissie moet worden gezonden.

Artikel 61

1. De president stelt de termijnen vast voor de indiening van schriftelijke opmerkingen of van andere documenten.

2. De schriftelijke opmerkingen of andere documenten worden bij de griffie gedeponereerd in 60-voud. De griffier zendt kopieën daarvan aan de president, de vice-president en de rechters, aan het Comité van Ministers, aan elk van de Verdragsluitende Partijen en aan de Commissie.

Artikel 62

De president beslist, nadat de schriftelijke procedure is afgesloten, of aan de Verdragsluitende Partijen of de Commissie, die schriftelijke opmerkingen hebben ingediend, gelegenheid moet worden gegeven deze nader mondeling uit te werken op een tot dat doel gehouden zitting.

Artikel 63

Wanneer het Hof meent dat het verzoek om advies niet binnen zijn bevoegdheid als omschreven in artikel 1 van het Tweede Protocol valt, constateert het dat in een gemotiveerde beslissing.

Artikel 64

1. Adviezen worden gegeven bij meerderheid van stemmen van het voltallige Hof. Het aantal rechters dat de meerderheid vormt, wordt erin vermeld.

2. Elke rechter kan desgewenst bij het advies van het Hof een afzonderlijke, met dat advies overeenstemmende of van dat advies afwijkende mening voegen, dan wel een eenvoudige verklaring dat hij een afwijkende mening heeft.

Artikel 65

Het advies wordt voorgelezen door de president of een andere daartoe door hem gemachtigde rechter, op een openbare zitting in een van de beide officiële talen, nadat daarvan tevoren kennis is gegeven aan het Comité van Ministers, elk van de Verdragsluitende Partijen en de Commissie.

Artikel 66

Het advies, alsook elke krachtens artikel 63 van dit reglement gegeven beslissing, wordt door de president en de griffier ondertekend. Het originele exemplaar, naar behoren ondertekend en gezegeld, wordt in het archief van het Hof gedeponneerd. De griffier zendt een gewaarmerkt afschrift aan het Comité van Ministers, de Verdragsluitende Partijen, de Commissie en de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Artikel 67

Slotbepaling

Dit reglement treedt in werking op 1 januari 1983. Het is echter slechts van toepassing op zaken die na die datum bij het Hof aanhangig zijn gemaakt.

Bijlage

Bepalingen inzake aan verzoekers te verlenen rechtsbijstand

Het Europees Hof voor de Rechten van de mens;

Gelet op het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en de Protocollen daarbij,

Gelet op het reglement van het Hof,

Aanvaardt de volgende bijlage bij het genoemde reglement:

Artikel 1

Definities

1. Voor de toepassing van deze bijlage hebben de volgende termen de daarachter vermelde betekenis:

a. klager: de natuurlijke persoon, de niet-gouvernementele organisatie of de groep van particulieren, die, na krachtens artikel 25 van het Verdrag een klacht bij de Commissie aanhangig te hebben gemaakt, overeenkomstig artikel 33 van het reglement van het Hof de wens te kennen heeft gegeven aan de procedure voor het Hof deel te nemen;

b. president: de president van het Hof, en wel totdat de Kamer is gevormd en in geval van verwijzing krachtens artikel 50 van het reglement, en de president van de Kamer in alle andere gevallen.

2. Voor het overige hebben de in deze bijlage gebruikte termen dezelfde betekenis als in het reglement van het Hof, tenzij uit het verband anders blijkt.

Artikel 2

Verzoeken om inlichtingen betreffende rechtsbijstand voor de Commissie

1. De griffier informeert, tenzij hij reeds over de nodige inlichtingen beschikt, of de klager in verband met de verdediging van zijn zaak voor de Commissie overeenkomstig de bijlage bij het huishoudelijk reglement van de Commissie rechtshulp heeft gevraagd en, in het bevestigende geval, of hem deze al of niet is toegekend.

2. Tegelijkertijd kan de griffier, volgens instructies van de president, de Commissie verzoeken aan het Hof het dossier over te leggen betreffende de toekenning of weigering van rechtsbijstand aan de klager, aangenomen dat een dergelijk dossier aanwezig is.

Artikel 3

Verlenging van door de Commissie toegekende rechtsbijstand

1. Onder voorbehoud van het in artikel 5 van deze bijlage bepaalde, behoudt de klager, wanneer hem in verband met de verdediging van zijn zaak voor de Commissie rechtshulp was toegekend, deze rechtshulp met het oog op zijn vertegenwoordiging voor het Hof.

2. De president kan de griffier evenwel opdragen bij de klager inlichtingen in te winnen waaruit blijkt dat aan de in artikel 4, tweede lid, van dit reglement vervatte vereisten is voldaan. De griffier brengt de aldus verkregen informatie ter kennis van de agenten van de Partijen en de afgevaardigden van de Commissie, om hun de gelegenheid te geven de juistheid ervan te controleren.

Artikel 4

Toekenning van rechtsbijstand door de president

1. Wanneer aan de klager geen rechtsbijstand is verleend in verband met de verdediging van zijn zaak voor de Commissie of wanneer een dergelijke verlening is ingetrokken, kan de president de klager op elk ogenblik, op diens verzoek, kosteloze rechtshulp toestaan met het oog op zijn vertegenwoordiging voor het Hof.

2. Rechtsbijstand kan op deze wijze slechts worden toegestaan wanneer ten genoegen van de president is aangetoond:

- a. dat de klager geen voldoende middelen heeft tot gehele of gedeeltelijke betaling van alle desbetreffende kosten, en
- b. dat de toekenning noodzakelijk is voor een juist verloop van de procedure voor het Hof.

3. Om vast te stellen of de klager al dan niet voldoende middelen heeft, verzoekt de griffier hem een formulier in te vullen waarin hij opgave doet van zijn inkomen en vermogen, van zijn financiële verplichtingen ten aanzien van hen in wier levensonderhoud hij moet voorzien, of van eventuele andere financiële verplichtingen. Deze verklaring wordt gewaarmerkt door de bevoegde plaatselijke autoriteit of autoriteiten. Deze gewaarmerkte verklaring kan worden vervangen door een bewijs van onvermogen, afgegeven door de in het aanhangsel bij deze bijlage vermelde, bevoegde plaatselijke autoriteit of autoriteiten.

4. De griffier verzoekt, voordat de president de rechtsbijstand toekent, de agenten van de Partijen en de afgevaardigden van de Commissie hun schriftelijke opmerkingen over te leggen.

5. De president besluit, na ontvangst van de in het derde en vierde lid van dit artikel, en eventueel in artikel 2, tweede lid, van deze bijlage bedoelde gegevens, of al dan niet rechtsbijstand moet worden toegekend, en tot welk bedrag. De griffier geeft de klager, de agenten van de Partijen en de afgevaardigden van de Commissie kennis van dit besluit.

6. De griffier stelt, volgens instructies van de president, de termijnen vast waarbinnen de in dit artikel bedoelde gegevens moeten worden verstrekt.

Artikel 5

Intrekking of wijziging

De president kan op elk ogenblik, wanneer hij constateert dat niet meer aan de in artikel 4, tweede lid, van deze bijlage genoemde vereisten wordt voldaan, het voorrecht van rechtsbijstand, dat krachtens deze bijlage was toegestaan of verlengd, intrekken of wijzigen. De griffier stelt de klager, de agenten van de Partijen en de afgevaardigden van de Commissie terstond daarvan in kennis.

Artikel 6

Te betalen honoraria en kosten

1. Een honorarium kan alleen worden betaald aan de advocaten of anderen, overeenkomstig artikel 30 van het reglement van het Hof aangewezen.

2. In de rechtsbijstand kunnen, buiten de honoraria, de reis- en verblijfskosten en andere noodzakelijke bijkomende kosten zijn begrepen die de klagers of hun vertegenwoordigers hebben gemaakt.

3. De griffier stelt, na raadpleging van de vertegenwoordigers en volgens instructies van de president, het bedrag van het te betalen honorarium vast. De griffier beslist eveneens voor elk afzonderlijk geval welke bijzondere kosten, als in het tweede lid van dit artikel bedoeld, onder de rechtsbijstand vallen.

Artikel 7

Afwijking van de procedurele bepalingen

In spoedgevallen kan de president toestemming geven van de procedurele bepalingen van deze bijlage af te wijken, mits de desbetreffende afwijking noodzakelijk is voor een juist verloop van de procedure voor het Hof.

Artikel 8

Inwerkingtreding en overgangsbepalingen

Deze bijlage treedt in werking op een door de president van het Hof te bepalen datum¹⁾. Tot die datum blijft op de toekenning van rechtsbijstand aan een klager in verband met de verdediging van zijn zaak voor het Hof de bijlage bij het huishoudelijk reglement van de Commissie van toepassing.

¹⁾ De bijlage is op 1 november 1983 in werking getreden.

Uitgegeven de *tiende* mei 1985.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

H. VAN DEN BROEK